БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

38-дахи жэлээ гарана

БУРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 161 (9608) | 1961 оной июлиин 9, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

АХАД ЖЭЛЭЙ ДҮН ЮУ ГЭРШЭЛНЭБ

КПСС-эй ЦК-гэй январиин енумэй үнгэрhэн сагhаа шо хүдөө ажахые хүгжөө- талаар партийна, советскэ он бусад органуудай үүргэ, харюусалгань эли бодо шэлhэн, эмхидхэлэй, поли- ескэ хүдэлмэри нүлөө ехэ- гээр ябуулагдадаг болоhон ха юм. Теэдшье тус Пле- мэй тэмдэглэhэнэй ёhоор, лхоз, совхозуудай арга бо- жонуудые hайнаар ашаг- а, долоон жэлэй гурбадахи лдэ—1961 ондо хүдөө ажа- продуктнуудые бүри эл- эр абахын, партиин XXII здые элитэ ехэ шэнэ ам- тануудаар угтахын тулада а гээнгүйгөөр бүхы юумэ э хэрэгтэй» бшуу.

үнөө хахад жэлэй дүүрээд хада, партиин ЦК-гэй ян- иин Пленумэй табиhан зо- гонууд республика дотор- хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ на гээшэб? Бодото байда- хараад үзэхэдэ, мүнөө са- эрилтые зүбөөр ойлгоhон, ойнгоо дунда эмхидхэлэй он политическэ хүдэлмэри дамараар ябуулhан лэ га- та эрхэбэшэ амжалта туй- даhан байха юм.

Кэшээ болгон, Закаменай агые (КПСС-эй райкомой ретарь нүхэр Тюменцев, гүйсэдкомой түрүүлэгшэ эр Попов) абаад үзэебди. занда, нёдондо жэлнүүдтэ, шоор хэлэхэдэ, hая боло- хүдөө ажахыгаа тон бира- гөөр эрхилдэг байhанайн- түлөө тус аймаг шанга умжэлэлдэ яhалал ородог . Харин мүнөө тад ондоо дал үзэгдэнэ. Эндэхид ха- д жэлэйнгээ түсэб мяхаар— процент, hүөөр —103 про- нт, үндэгөөр — 104 процент, оор—129 процент дүүргээ. э аймагай «Победа» кол- э бүхы hалбаринуудаа ажа- н тоосоондо оруулжа, тү- hөө байтагай, түрэндэ мал алай продукт худалдаха хы уялгануудаа маша hай- ар, болзорhоонь урид бэе- үлээ. Ажахын тоосооной та hайса танигhан энэ колхо- хид улам урмашажа, саа- аа бүри ехэ «дабаа» даба- ар эрид шиидэнхэй гэжэ эдэглэмээр.

Зүгөөр Бурят оронойимнай таг бүхэнhөө баярламаар э мэдээсэлэй ороогүй бай- дань халагламаар лэ. Рес- бликамнай бүхы дээрээ гү- дэ мяха худалдаха хахад лэйнгээ түсэб 83 процент, өөр—74 процент, үндэгөөр— процент, ноohоор—63 про- нт дүүргэhэн байна. Аймаг магаарнь абаад үзэбэлнай, рим нютагуудта бүришье дэгүй байдал тохёолдоhон йха.

Сэлэнгын аймаг Эхэ орон- оо hү ехээр үгэхэ уялгатай- ье, али бүхы арга боломжо- йшье гэжэ республикамнай айн мэдэхэ. Жэлдээ 4—5 нган литр hү үнеэн бүриhөө адаг бэрхэшүүл, мүн hайн лтэрэй үнеэд эндэ үсөөн бэ- э бии. Теэд яахадаа сэлэн- ынхид энэ жэлдэ аяар 6500- ад центнер hү нёдондоной- hоо багаар тушааха болоо м? Яахадаа эндэхи Ноёхо- ой XX партсъездын нэрэм- тэ колхоз, үнгэрэгшэ жэлэй- тэй сасуулбал, үнеэн бүри- э 350-яад литр hү багаар аха болоо юм? Хэн зэмэ- йб? Энээн тушаа сэхынь хэлэхэ болоо hаа, Сэлэнгын аймагай зарим хүтэлбэрилэгшэд большевик ёhо эсэстэнь хүрэтэр баримталдаггүй, юрэдөөл аман дээрэхэнээл «хүшөөhэ» тогтооhоншуу ябадал гаргадаг гээшэ ха.

Иимэрхүүшэг байдал мүн лэ Баргажанай, Мухаршэбэрэй, Хориин, Заиграйн аймагуудта үзэгдэнэ. Баргажанай аймаг гүрэндэ мал ажалай бүхы зүйлэй продукт худалдалгаар нёдондонойнгоо хэмжээнhээ холо доогуур ябана. Тииhэншье мүртөө эндэхи зарим нютагуудта hанаа амаршагаар hууха гэхэ гү, али нобшо байдалаа сагааруулха гэhэн яашье тэсэшэгүй hэдэлгэ гарадаг байна. Нэгэшье үдэр дэмы гээнгүй, hү ехээр hаахын түлөө габшагай ёhоор тэмсэхын орондо, саг үшөө үдышэг, гээгдэлээ зундаа хожомшог гү, али намартаа хүсэлдүүлнэ бэзэбди гэhэн буруу hанал бодолдо эээлэгдэhэн зон, жэшээнь, Баргажанай совхоздо бии. Тугаллаhан 1200-гаад үнеэдэй хахадынь шахуу мүнөө болотор үрэжүүлээгүй байhан ушар баhал энэ hанал бодолhоо эшэтэй гэжэ тайлбарилмаар. Холын түсэбгүйгөөр, иигэн-тиигэн үдэрөө үнгэргэдэг энэ совхозой зарим хүтэлбэрилэгшэд мал ажалай продукт тушааха тодорхой даалгабари малшадтаа үгөөгүй, графигшье табяагүй байха юм. Харин партийна организацинь энээниие обёороошогүй болоод, ажахыгаа хүгжөөхэ гол асуудалнуудые ёhоор шиидхэнгүй, жэжэ божо хооhон захиралтаар hамааршадаг байна.

Коммунистнуудай агуухэ партиимнай XXII съезд улам ойртожо байна. Съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн бүгэдэ арадай мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ бүри эршэдэжэ, сэдьхэл баясуулма амжалта хаа хаанагүй туйлагдана. Ушар иимэhээ абаhан уялгаяа сохом дүүргэхын тулада малшадай, хүдөөгэй бүхы ажалшадай дунда ябуулдаг эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэреэ hайжаруулха, мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ шухала болоно. Энэ талаар ямар зорилго табигданаб? Зунай, намарай үедэ адуу малаа календарна түсэбэй ёhоор hайса бэлшээн таргалуулха, үнеэдые бүхэли сүүдхэ соо адуулха, фермэ шадархи ногоон тэжээл малдаа гуримтайгаар эдюулжэ байха хэрэгтэй. Энээнтэй хамта гахай шахаха тухай мартажа болохогүй. Зунай лагерьта байлгагдадаг гахайнуудтаа химда сэнтэй ногоон тэжээл болон бусад тэжээлэй хажуугаар маслозаводой hү тарагай үлөөдэhэ үгэхэ тушаа баhал hанаашалмаар. Гадна Оймурай, Кабанскын совхозуудта, мүн бусад зарим нютагуудта нугаhа, бэшэшье шубуу үсхэбэрилхэ, тэдэнээ хоёр—хоёр хахад hараhаа дээшэ тэжээнгүй, мяхалиг тарган болгоод, гүрэндэ тушааха зорилго табигдана. Эдэ бүхы хүдэлмэри хэхэдээ, хүдөөгэй ажалшад, нэн түрүүн мэргэжэлтэд, партийна организацинууд ажахын тоосооной үндэhэ hуури дээрэ эрдэм ухаанай заабари, түрүү дүй дүршэл оншотойгоор хэрэглэхэ, тэдэниие дам дамаа нүхэдтөө дамжуулан дэлгэрүүлхэ ёhотой. Иигэжэл бүгэдөөрэн шэнэ горьтой алхам хэхэ, эдеэ хоолой зүйл улам элбэгжүүлхэ аргатайбди.

КНДР-эй партийно-правительственна делегаци Эрхүү мордобо

МОСКВА, июлиин 7. (ТАСС). КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар Советскэ Союзда айлшалhан Корейн Арадай-Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци мүнөөдэр Москваhаа Эрхүү мордоо.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, нүхэд Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Е. А. Фурцева, мүн совет бусад хүтэлбэрилэгшэд Корейн Ажалай партиин ЦК-гэй түрүүлэгшые, КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй түрүүлэгшэ Ким Ир Сениие, тэрээнэй толгойлжо ябаа партийно-правительственна делегациин гэшүүдые Внуковска аэродром дээрэ үдэшэhэн байна.

Нүхэд Н. С. Хрущев, Ким Ир Сен үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь Н. А. Мухитдинов, КНДР-тэ байдаг Советскэ Союзай элшэн сайд А. М. Пузанов, армиин генерал А. В. Горбатов болон бусад КНДР-эй партийно-правительственна делегациие үдэшэбэ.

Дээдэ hургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй Кремльдэ уулзаба

МОСКВА, июлиин 7. (ТАСС). Дээдэ hургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөнэй болоhоной дашарамда Советскэ Союзай правительство мүнөөдэр Кремльдэ уулзалга эмхидхэhэн байна.

Профессорнүүд, багшанар, манай ороной дээдэ hургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд, зүблөөндэ хабаадаhан бусадшье хүнүүд уулзалгада уригдаа.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев гэгшэдэй залда ороходонь сугларагшад хани халуунаар угтаба. Дээдэ hургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэд үгэ хэлэхэдээ коммунизм байгуулжа байгаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ анхарал хандуулдагайнь түлөө Коммунистическэ партида, Советскэ правительствода үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой микрофоной дэргэдэ ерэхэдэнь зал соо шанга альга ташалган болоо.

Нүхэр Хрущевой үгэ хэлэхэдэнь хүнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнажа, хэдэн дахин альга ташаба.

СССР-эй Оборонын министрын ПРИКАЗ

1961 оной июлиин 9. № 158 Москва город.

Нүхэд летчигууд болон штурманууд, инженернүүд болон технигүүд, агаарта буудагшад болон радистнууд, авиационно механигууд болон мотористнууд, агаарай гражданска флодой, авиационно промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд, Арми, Авиаци болон Флодто туhалха hайн дуранай бүлгэмэй спорстменүүд!

Нүхэд солдадууд болон матросууд, сержантнууд болон старшинанууд! Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Мүнөөдэр совет арад, тэрээнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд СССР-эй Агаарай Флодой үдэрые тэмдэглэжэ байна.

Партиин, арадай гайхамшагта событи болохо КПСС-эй ээлжээтэ XXII съездын урда тээхи политическэ ехэ дэбжэлтын үедэ манай Эхэ орон энэ hайндэрөө тэмдэглэжэ байна. Советскэ Союзай ажалшад долоон жэлэй гурбадахи жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө, хүдөө ажахые саашань хүгжөөхэ тухай асуудалаар партиин Центральна Комитедэй январиин Пленумэй баталан абаhан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө оролдосотойгоор ажаллажа байна.

Бүхы хүн түрэлтэнэй hаруул hайхан ерээдүй—коммунизм тээшэ Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр дабшажа ябаhан манай арад социалистическэ экономикынгоо, наука, техникынгээ талаар асари ехэ амжалта туйлаhанайнгаа ашаар Агаарай Флот хүгжөөхэ талаар шэнэ илалтада хүрэhэн, замбуулин дайдые шэлжэлхэ талаар элитэ ехэ габьяатай болоhон байха юм. Совет гражданин, СССР-эй летчик-космонавт Ю. А. Гагаринай замбуулинай дайда руу түрүүшынхеэ ниидэжэ ерэhэнэй ашаар манай алдарта Эхэ орон дэлхэйн түүхэдэ шэнэ шата нээhэн байна.

Советскэ правительство коммунистическэ байгуулалтын түсэбүүдые бэелүүлхэ зуураа, ниитын элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдтэй амгалан ёhоор зэргэ оршохо политика саг үргэлжэ бэелүүлнэ, уласхоорондын түгшүүрил hулаpуулхын, шэнэ дайнай аюул зайсуулхын, арадуудай хоорондо бата бэхи эб найрамдал, хани барисаа тогтоохын түлөө зоримгойгоор тэмсэжэ байна. Монополинуудай аша туhа хамгаалдаг ээрхэг түримхэй империалистическэ хүсэнүүд буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрнэ, уласхоорондын байдалые улам түгшүүрилтэй болгохые оролдоно.

Эгээл энэ үедэ авиацида алба хэгшэд, Советскэ Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой бүхы сэрэгшэдтэл адли, сэрэгэй техникэ бүри оролдосотойгоор шудалха, дайшалхы мэргэжэлээ улам нарижуулха, сэрэгэйнгээ журам саг үргэлжэ бэхижүүлхэ, частьнуудтахи эмхидхэл болон гурим hайжаруулха, hэримжэ болон дайшалхы бэлэдхэлээ дээшэлүүлхэ зорилготой.

Бүгэдэ арадай hайндэр болохо СССР-эй Агаарай Флодой үдэрөөр таанадые амаршалжа, баяр хүргэнэб.

Дайшалхы, политическэ бэлэдхэлээ hайжаруулха, авиационно наука болон техникэ хүгжөөхэ, замбуулинай дайдые шэнжэлхэ, авиационно шэнэ шэнэ рекорднуудые туйлаха талаар саашадаа амжалта туйлажа, КПСС-эй түүхэтэ XXII съезд угтахыень Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй авиацида, Агаарай Гражданска Флодтэ алба хэгшэдтэ, авиационно промышленностиин хүдэлмэришэдтэ, конструкторнуудта, бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, ДОСААФ-эй гэшүүдтэ хүсэнэб.

СССР-эй Агаарай Флодой тэмдэглэгдэхэ болоhоной дашарамда иигэжэ **захирнаб:**

Мүнөөдэр, 1961 оной июлиин 9-дэ, манай Эхэ ороной ниислэл хото — Москвада, союзна республикануудай ниислэл хотонуудта артиллериин хорин буудалгаар салют үгэхэ.

Совет агуухэ арад, тэрээнэй алдарта Агаарай Флот мандаха болтогой!

Советскэ Союзай гүрэнэй аюулгүй байдал хёрхоор хамгаалжа байhан Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Манние бүхы илалтануудта зоригжуулагша, эмхидхэгшэ—Советскэ Союзай Коммунистическэ партида алдар соло!

СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

КПСС-эй XXII СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Коммунистическэ ажалай ударник, Нарhатын совхозой hаалишан Екатерина Грешиловагай hураг суунь Яруунынгаа аймаг соо таранхай.

— Түрэл партиингаа XXII съездые ажалай бэлэгээр — үнеэн бүриhөө 1600 литр hү hаажа угтаха хүсэлэнтэйб,—гэжэ нүхэр Грешилова мэдүүлнэ. Уялгань 1800 литр. Зураг дээрэ: Е. Грешилова.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

Олоной захил дүүргэнэ

Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэд эдэ үдэрнүүдтэ бүри эршэмтэйгээр ажал хүдэлмэридөө шармайн оронхой. Хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ КПСС-эй XXII съездые ажалай амжалтаар угтаха гэhэн бодол түрэнэ. Тус коллектив валовой продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые 106,3 процент дүүргээ. Тиигэжэ түсэбhөө гадуур зургаан hара соо 90 мянган түхэригэй продукци гаргаhан байна. Энээниень нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, 19 мянга 700 түхэригөөр үлүү болохо байна.

Модоной завод оронойнгоо олон предприятинуудые хюрөөдэмэл модоор хангадаг байна. Байгша оной түрүүшын хахадта Монгол Арадай Республика руу 3 мянгаhаа дээшэ кубометр тайрагдаhан модо эльгээhэн байна. Союзайнгаа эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудта 500-hаа дээшэ кубометр хайрсагай хабтагай түсэбhөө гадуур эльгээгээ. Коммунистическэ ажалай ударнигууд М. Тимофеев, А. Дун-Вин, В. Никифоров эрхим ажалаараа заводойнгоо нэрэ суурхуулна. Тэдэнэр үдэрэйнгөө даабарие 120—130 процент дүүргэнэ. П. Власов, И. Манжило гэгшэд модо урадхуулга дээрэ hайнаар хүдэлжэ, даабаряа 100—120 процент дүүргэнэ.

Д. Аюшеев.

НҮХЭР КИМ ИР СЕН ЭРХҮҮ ЕРЭБЭ

ЭРХҮҮ, июлиин 7. (ТАСС). Корейн Ажалай партиин ЦК-гэй түрүүлэгшэ, КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй түрүүлэгшэ нүхэр Ким Ир Сен түрүүтэй Корейн Арадай-Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци «ИЛ-18» самолёдоор Москваhаа мүнөөдэр эндэ ерэбэ.

Нүхэр Ким Ир Сен, тэрээнтэй сугтаа ябалсагшад хэдэн үдэрэй туршада сибириинхидэй айлшад болохо юм.

США-гэй ПРАВИТЕЛЬСТВОДА СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЭЛЬГЭЭҺЭН НОТО

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко СССР-тэ байдаг США-гэй элшэн сайд Л. Томпсонтой июлиин 5-да уулзаад, ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай асуудалаар Советскэ правительствын нотые тэрээндэ барюулhан байна, 1961 оной июниин 17-до США-гэй правительствын эльгээhэн нотодо энэ ното харюу болгон үгтөө.

Ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тухай асуудалаар баримталдаг хараа бодолоо Советскэ правительство дахинаа дабтан мэдүүлhэн байна, энэ хараа бодолынь Венэдэ болоhон уулзалгын үедэ США-гэй президент Д. Кеннедидэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой июниин 4-дэ бариhан дурасхаалай бэшэг дотор заагдаhан юм.

Буу зэбсэг ниитээрээ, бүхыдэнь хуряаха тухай асуудалые ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай асуудалтай суг-тань шиидхэхэ шухала гэжэ СССР-эй правительство дурадхаа. Буу зэбсэг ниитээрээ, бүхыдэнь хуряалга хадаа мүнөө үеын түүхэтэ удха шанартай, дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулха гол шухала асуудал болоод байна гэжэ СССР-эй правительство онсолон тэмдэглээ.

Атомна, водородно зэбсэг туршалгые хэтын хэтэдэ болюулха тухай асуудал шиидхэлгые хүнгэдхэхэ, түргэдхэхэ гэhэн дурадхалыень США-гэй правительствын зүбшөөгөөгүй байhандань Советскэ правительство ното соогоо шаналангяар мэдүүлhэн байна.

Холбоото Штадуудай правительство hанал бодолоо hайнаар, ашатай туhатаар зүбшэн хэлсэхын орондо советскэ дурадхалнуудые загайруулжа, Советскэ Союзай хараа бодол тушаа шал худал үгэнүүдые тараажа ороhон байна гэжэ Американ харюугай нотын бүхы удха дээрэhээ эли болоно гээд СССР-эй правительство тэмдэглээ.

СССР-эй правительствын тэмдэглэhэнэй ёhоор, ядерна зэбсэг туршалгые дахинаа hэргээхэеэ США-гэй бэлэдхэжэ байhан ушарые олониитын үмэнэ хайшан гэжэ зүбтүүлхэб, иимэ туршалгануудые хорихо тухай асуудалаар гүрэнүүдэй хоорондо хэгдэхэ хэлсээе ямар шалтагаанаар болюулхаб гэжэ США-гэй правительство мүнөө үедэ ехээр hанаагаа зобожо байна гэжэ Америкын ното дээрэhээ эли болоно.

Атомна, водородно зэбсэг туршалгые болюулха тухай хэлсээнүүдтэ хабаатай гол баримтануудые hануулха зуураа, СССР-эй правительство ното соогоо иигэжэ мэдүүлhэн байна: ядерна зэбсэг туршалгые хэтын хэтэдэ болюулхаар тиимэ хэлсээ баталха тухай асуудалые США зүбшэн хэлсэхэ дурагүй байна, Холбоото Штадууд договор баталха тухай асуудал зүбшэн хэлсэнгүйгөөр, тэрээниие хооhон саарhан болгохын тула элдэб арга бэдэрнэ.

Ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тухай договорые бэелүүлхэ хиналта тушаа Советскэ правительство дахинаа иигэжэ мэдүүлhэн байна: имагтал гурбан бүлэг гүрэнүүдэй (социалистическэ гүрэнүүдэй, сэрэгэй баруунай бүлэглэлнүүдтэ хабаададаг капиталистическэ гүрэнүүдэй, бэеэ абанги гүрэнүүдэй) адли тэгшэ түлөөлэгшэдhөө бүридэhэн гүйсэдхэхы орган хадаа гүрэнүүдэй бэе дээрээ даажа абаhан уялгануудые зүбөөр, бодото дээрэнь хинан шалгажа шадаха байна гэжэ Советскэ правительство батаар этигэhэн байна.

Хиналтын органиие нэгэ хүнэй мэдэлдэ үгэхые баадхажа байhан Холбоото Штадуудай правительство шиидхэбэринүүдые абалгада дура зоргоороо hаад хэхэ ябадал туйлана гэжэ СССР-эй правительство заана.

Хиналтын органдо илангаяа булюу байдалтай боложо, зонхилхо гэhэн эрилтэ Советскэ Союз табяагүй юм, табихашьегүй байна гэжэ ното дотор тэмдэглэгдэнэ. Договорто хабаадалсаха бүхы гүрэнүүдтэл адли эрхэтэй байхые Советскэ Союз хүсэнэ.

Буу зэбсэг ниитээрээ, бүхыдэнь хуряаха тухай асуудалые ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай асуудалтай сугтань шиидхэхэ шухала байhан тухай зааха зуураа, Советскэ правительство ното соогоо иигэжэ мэдүүлнэ: буу зэбсэг ниитээрээ, бүхыдэнь хуряаха тухай дурадхалые баруун гүрэнүүдэй зүбшөөгөө hаань, хиналта тухай асуудалаар баруун гүрэнүүдэй ямаршье дурадхалые Советскэ правительство үгэ дуугүйгөөр зүбшөөхөөр бэлэн байна.

Буу зэбсэг хуряаха тушаа асуудалаар Эйзенхауэрай правительствын бэелүүлhэн политикые США-гэй шэнэ правительство хубилгаха бээз гэжэ Советскэ правительство найдаhан байгаа.

Гэхэ зуура Холбоото Штадуудай ното дотор хэлэгдэhэн мэдүүлгэнүүд дээрэhээ, мүн бусадшье баримтанууд дээрэhээ харахада дээрэ заагдаhан найдабаримнай үшөөл бэелүүлэгдэнэгүй гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Хоёр агуухэ гүрэн — СССР, США буу зэбсэг хуряаха асуудалаар үгэеэ ойлголсохо бээз гэжэ найдажа байhанаа СССР-эй правительство мэдүүлхэ хүсэлтэй.

Советскэ Союзай ниитын байгуулгада эсэргүү хардалга гүрдэлгэнүүдые өөрынгөө ното соо США-гэй правительствын хэhэндэнь СССР-эй правительство ехээр шанална. Энээниие юун гэжэ тайлбарилтайб, коммунизмда эсэргүүсэн уур сухалаа хүдэлгэжэ байhан ушар гү, али буу зэбсэг хуряаха асуудалаар США-гэй баримталдаг hулашаг хараа бодолые хүнүүдэй анхаралhаа зайсуулха гэhэн hэдэлгэ гээшэ гү?

Правительствын, мүн бусадшье түсхай эмхи зургаануудай хэжэ байhан алхам бүхэниинь США-гэй олониитэдэ мэдээсэгдэдэг юм гэhэн баталамжанууд тушаань Советскэ правительство өөрынгөө ното соо иигэжэ hануулhан байна: СССР-эй хилэ руу «У-2» гэжэ Америкын самолёдуудай хорото зорилгоор ниидэн ороhон тухай, Хиросима, Нагасаки гэжэ городуудта атомна бомбо хаяха гэhэн бузар муухай бэлэдхэл тухай, Кубада эсэргүү hаянай зэбсэгтэ добтолгын эмхидхэгдэhэн тухай Америкын арад юушье мэдээгүй байгаа.

Буу зэбсэг хуряалгые хинан шалгахын орондо буу зэбсэг түхеэрэлгые хинан шалгаха гэhэн баталамжые Советскэ правительство зүбшөөхэгүй юм, иимэрхүү политика бэелүүлхые олон жэлэй туршада США оролдоно гэжэ СССР-эй правительство ното соогоо дахинаа заагаа. Һайн хиналта тогтоонгүйгөөр буу зэбсэг хуряаха тушаа ямаршье хэмжээнүүдые бэелүүлхыень Советскэ Союз зүбшөөхэгүй юм гэжэ мэдүүлнэ.

(ТАСС).

СОВЕТ ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИИН ШЭНЭ АМЖАЛТА ТУЙЛАХЫН ТҮЛӨӨ

МОСКВА, июлиин 7. ТАСС). Дээдэ hургуулиин хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна блөөн Кремлиин Ехэ ордон о хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээр. Секцинүүдтэхи хүдэлмэнүүдэй дүүрэhэнэй hүүлээр мөөдэр түгэсхэлэй пленарна седани болоhон байна.

СССР-эй Науканууdай академиин вице-президент академик А. В. Топчиев түрүүлэн үгэ лэбэ. Наукын хүдэлмэрилэгдые бэлэдхэхын тула акамиин хүдэлмэрилэгшэдэй аа ехэ харюусалгатай байн тухай тэрэ хэлээ. Наукаудай академи дээдэ hургууинуудай профессорнүүд болон гшанартай нягта барисаай болонхой. Элдэб институудай, республиканууdтахи аукануудай академиин научхүдэлмэрилэгшэд СССР-эй ауканууdай академиин алтайнь танилсана. Наукын ноо үеын туйлалтануудтай дэ hургуулинуудай хүдэлмэилэгшэдые танилсуулхын тусаг үргэлжын курсануудые мхидхэхэ хэрэгтэй. Дээдэ hурулинуудай коллективүүдэй жалые шадамараар хүтэлбэилжэ, hуралсалай хэрэгсэлүүдые бии болгохо хэрэгтэ лэбхитэйгээр хабаадалсаха ухала.

Литвагай компартиин ЦК-гэй секретарь В. Ю. Нюнка үгэ хэлэхэдээ дээдэ hургуулинуудтахи научна хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр эрхилхэ тушаа зорилгонуудта тогтоо. Дээдэ hургуулинуудай дэргэдэ научно-шэнжэлэлгын институдые зоримгойгоор байгуулха хэрэгтэй гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Элдэб эрдэмэй ехэ ехэ түлөөлэгшэдэй ажалладаг дээдэ hургуулинуудта зарим научна hургуулинуудые хүгжөөхэ асуудалые саг үргэлжэ дэмжэхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ.

Һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха тухай хуулиин бэелүүлэгдэжэ байhантай дашарамдуулан Москвагай университедтэ ямар хубилалтануудай болоhон тухай МГУ-гэй ректор академик И. Г. Петровский хэлэбэ. Университедтэ орогшодой 70 шахуу процентнь ажал хэhэн дүй дүршэлтэй хүнүүд. Москвагай университет 32 совнархозуудтай үдэр бүри холбоо барисаа байгуулна. Ядерна шэнжэлэлгэнүүдые хэдэг Дубнадахи нэгэдэмэл институдай дэргэдэ университедэй физическэ факультедэй филиал эмхидхэгдээ, тэндэ студентнэр шэнэ түхеэрэлгэнүүдтэ ажаллана.

Вьетнамай Демократическа Республикын гэгээрэлэй министр Нгуен Ван Хуэн суглагшадай зүгhөө hайшаан угтагдажа, зүблөөндэ амаршалгын үгэ хэлээ.

Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дээдэ, дунда тусхай эрдэмэй комитедэй түрүүлэгшэ Н. Е. Чахкария, Куйбышевай совнархозой түрүүлэгшэ В. И. Смирнов, Бүхэсоюзна заочно энергетическэ институдай директор Н. С. Курбатова, Патрис Лумумбын нэрэмжэтэ арадуудай хани барисаанай ректор С. В. Румянцев мүнөөдэр үгэ хэлэhэн байна.

Монголой Арадай-революционно партиин ЦК-гэй таhагые даагша Пунцагнаров зүблөөндэ хабаадагшадые амаршалаа.

Элидхэл тушаа зүбшэн хэлсэлгэ энээгээр дүүрэбэ.

СССР-эй дээдэ hургуулинуудай профессорнүүдтэ, багшанар болон аспирантнуудта, студентнэртэ, хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадта хандаhан амаршалгые зүблөөндэ хабаадагшад баталан абаа.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээхэ бэшэг ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абтаба.

Дээдэ hургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөн хаагдаба гэжэ соносхогдоо.

ПАРТИЙНА АЖАБАИДАЛ

Тон ехэ туhатай хүсэн

Партийна комитедэй штатнабэшэ инструкторай хүдэлмэри тухай

Хабарай тарилгын хүдэлмэриин халуун хаhа hэн. Hүүлшын мэдээгээр, аймагай бэшэ ажахынуудhаа Суулгын совхозой гээгдэнги ябахадань, партиин Мухаршэбэрэй райком өөhэдынгөө штатнабэшэ инструктор нүхэр Цыбыкдоржиевые тэрээ руу эльгээhэн байгаа.

Совхоздо ерээд, партком, бригадын олонхи парторганизаци хабарай тарилгын үедэ хүдэлмэришэдэй, илангаяа механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри hулаар ябуулна, социалистическэ мүрысөө зүбөөр эмхидхээгүй гэжэ нүхэр Цыбыкдоржиев элирүүлээ hэн. Ямар хүдэлмэри ябуулха шухалаб гэжэ штатнабэшэ инструктор коммунистнуудтай, эдэбхитэдтэй хөөрэлдэhэн байха. Тиигэжэ агитаторнуудай 2 семинар үнгэргэдөө бэлэй. Гансал апрель hарада совхозой хүдэлмэришэдэй дунда 25 лекци уншагдаа. Удангүй совхоз тарилгаяа саг болзортонь, hайн шанартайгаар дүүргээ hэн.

Партийна хүдэлмэриин дүй дүршэл ехэтэй, үнинэй коммунист нүхэр Болдырев КПСС-эй Кабанскын райкомой штатнабэшэ инструкторраар хүдэлдэг юм. Тэрэ райкомой даабаряар гү, али өөрынгөө үүсхэлээр партийна организацинуудаар ходо ябажа, тэдэнэй секретарнуудта хүдэлмэриингөө түсэб табихадань, суглаа үнгэргэхэдэнь, коммунистнуудые харюусалгатай участогуудта хубаарилан табихадань ехэ туhа хүргэдэг. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгэ станциин, түмэр замай 11 дистанциин парторганизацинуудай тоосоото-hунгуулиин суглаануудые үнгэргэлсөө hэн.

Тэндэхи Н. И. Молокостов, В. И. Хомутников, И. С. Мартынов гэгшэд штатнабэшэ инструкторнуудаар хүдэлхэ зуураа, партиин райкомой олон янзын даабаринуудые ходо дүүргэжэ байдаг. Тэдэнэр КПСС-эй райкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта элдэб асуудалнуудые бүрогой заседанида бэлдэдэг заншалтай. Штатнабэшэ эдэ инструкторнуд өөhэдынгөө үүсхэлээр предприяти, партийна организацинуудай ажал хүдэлмэридэ ушардаг дутуу дундануудые элирүүлэн, саг болзортонь партиин райкомдо мэдүүлжэ, тэдэнние усадхахын түлөө таарамжатай хэмжээ абажа байдаг.

Ажалдаа үүсхэл оролдолго гаргажа, hайнаар хүдэлдэг штатнабэшэ инструкторнууд партиин горком болон бэшэшье райкомуудта үсөөн бэшэ бии. hаяхан КПСС-эй Байкало-Кударын райкомой бюро хадаа штатнабэшэ инструктор нүхэр Журихинагай үүсхэлээр табиhан «Аймагай эхэнэрнүүдэй советэй хүдэлмэри тухай» асуудал хэлсэжэ, зохихо тогтоол абаба. Энэ нүхэрнай аймагай эд хэрэгсэлэй бүлгэмдэ ошожо, «Аймпотребсоюзай парторганизацини хүдэлмэри тухай» КПСС-эй райкомой бюрогой абаhан тогтоолой ямараар дүүргэгдэжэ байhые шалгажа үзөөд, шухала хэмжээнүүдые абаа. Профсоюзна организациин хүдэлмэри тухай асуудалаар партийна суглаа үнгэргэхэдэнь эндэхи парторганизациин секретарьта туhа хүргөө.

Түмэр харгын таhагай инженер нүхэр Смолев КПСС-эй Железнодорожно райкомой штатнабэшэ инструктор болоhоор жэлшье болоогүй. Тиибэшье hаа, өөрынгөө үүсхэлээр харгын таhагта лекторнуудэй бүлэг эмхидхээд, тэрэнээ хүтэлбэрилэн, ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа эхилэхэй. Өөрөө хүдэлмэришэдтэ хэдэ хэдэн лекци уншаа. Улан-Удын вагонно деногой, хэлхеэ холбооной 6-хи дистанциин парторганизацинуудай хүдэлмэридэ горьтой туhаламжа хүргэhэн байха.

Партиин зарим райкомууд штатнабэшэ инструкторнуудта тусхай даабари үгэхэтэеэ хамта, тэдээндэ тусхай партийна организацинуудые даалгадаг. КПСС-эй Түнхэнэй райкомой штатнабэшэ инструктор нүхэр Андыков «Восточные Саяны» колхозой Таhархайн отделениин парторганизацида даалгагданхай, нүхэр Уваров—тэрэ колхозой Тульска отделениин парторганизацида гэхэ мэтэ. Нүхэр Андыковай партийна даалгабаридаа оролдосотойгоор хандаhанай ашаар Таhархайн отделениин парторганизаци колхоз соогоо түрүү зэргэдэ гараа юм. Эндэ түсэбэй ёноор партийна суглаан, бюрогой заседани болодог, коммунистнарай, колхознигуудай дунда hуралсал, политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тэрэ отделениин гэшүүд абаhан уялгаяа муу бэшээр дүүргэнэд.

Штатнабэшэ инструкторнууд партийна комитедүүдэй хүдэлмэридэ ехэ туhа хүргэхэтэеэ хамта, өөhэдөө ажахы болон соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин ехэ дүй дүршэлтэй болоно. Тиигэжэ тэдэнэй дундаhаа олон хүнүүд партийна, советскэ, ажахын хүтэлбэрилхы тушаалда дэбжүүлэгдэнхэй. Урдань КПСС-эй Улан-Удын горкомой штатнабэшэ инструктор байhан нүхэр О. Д. Чабаненко партиин Хойто-Байгалай райкомой хоёрдохи секретаряар, КПСС-эй Мухаршэбэрэй райкомой штатнабэшэ инструктор байhан нүхэр К. С. Крылова тэрэ райкомой секретаряар hунгагдаhан юм. КПСС-эй райкомуудай штатнабэшэ инструкторнууд байhан олон коммунистнар мүнөө партийна комитедүүдэй штатна инструкторнууд болоод хүдэлнэ.

Партиин Центральна Комитедэй шиидхэбэри бэелүүлэн, hаяын хоёр гурбан жэлэй туршада манай республика дотор 170 гаран коммунистнар КПСС-эй горком, райкомуудай штатнабэшэ инструкторнуудаар баталагданхай. Тэдэмнай ехэхидээ дээдэ, дунда hургуулитай, промышленность, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл юм. Тиимэhээ партийна организацинуудтай, ажалшадтай партийна комитедүүдэй харилсаа холбоогоо бэхижүүлхэдэнь, ниитэ-политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадань тэдэнэр тон ехэ туhа, нүлөө үзүүлдэг.

КПСС-эй Байкало-Кударын, Кабанскын, Мухаршэбэрэй, Прибайкалиин райкомууд штатнабэшэ инструкторнуудые зүбөөр хүтэлбэрилдэг. Тэндэхи штатнабэшэ инструкторнууд партиин райкомой пленумдэ, бюрогой болон аппарадай заседанинуудта ходо уригдадаг, партийна организациин секретарьнуудай семинарта хабаадалсадаг. Тэдэнтэй баhал тусхай семинар үнгэргэжэ, дүй дүршэлөө, эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлхэдэнь ехэ туhа хүргэнэ.

Гэбэшье партиин зарим райкомууд штатнабэшэ инструкторнуудые шэлэн олохо, тэдэнэй хүдэлмэри зүбөөр хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа ёноор табинагүй. Тэрээнhээл боложо, нилээд олон райкомууд мүнөө болотор 2—4 штатнабэшэ инструкторнуудтай байна бэшэ гү? Жэшээлхэдэ, КПСС-эй Заиграйн райком миил 2, Яруунын—3, Закаменай болон Хоринин—4—5, Баунтын—1 штатнабэшэ инструктортай байhаар лэ. Партиин Ахын, Улан-Удын Октябрьска болон бусад райкомуудта хүдөө ажахын, промышленностиин мэргэжэлтэй нэгэшье штатнабэшэ инструктор байхагүй. Бичурын, Баргажанай, Сэлэнгын, Тарбагатайн райкомуудта нэгэшье эхэнэр штатнабэшэ инструктор үгы зандаа.

Штатнабэшэ инструкторнуудые шэлэн оложо, тэдэнэй хүдэлмэри зүбөөр хүтэлбэрилжэ, партийно-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрид hайжаруулха гээшэ партиин райкомуудай шухала зорилго мүн.

С. Рандин,
КПСС-эй обкомой секторые даагша.

Жэгдэрэн ороо

Үхэр мал, хонин hүрэгөөр баян Барханай Ленинэй нэрэмжэтэ томохон колхоз ерэхэ жэлэй үбэлжэлгые бардамаар угтахаар эртээнhээ шиидэнхэй.

Бүхы малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлдэхэ тухай колхознигууд hаяшаг болоhон хамтынгаа суглаан дээрэ хэлсээд, энэ hарын 5 болотор үбhэндөө орохо гэлсэбэ.

Энэ зундаа 45 мянган центнер үбhэ хуряахаар түсэблэнхэй. Үбhэ хуряалга дээрэ 10 12 хүнhөө бүридэhэн бригада сабшаха газараа хубаарилан абаад, үбhэндөө түлэг оробо.

Мүн hурагшад, пионернүүд энэ тон шухала хэрэгтэ туhалхабди гэжэ мэдүүлнэ.

Үбhэ хуряалгын зэр зэмсэгүүдшье түгэс бэлэн. Ажал хүдэлмэриин аргагүй харюусалгатай үеые айхабтар түргэнөөр дүүргэхээр колхозойхид хараална.

Р. Аймпилов.

Баргажан.

Республикын министрнүүдэй Совет аймагай, городой болон городтохи районуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй секретарьнуудтай хоёр үдэрэй семинар үнгэргэбэ.

СЕКРЕТАРЬНУУДАЙ СЕМИНАР

Советүүдэй хүдэлмэриие зүбөөр, урагшатайгаар хүтэлбэрилэн ябуулха хэрэгтэ зарим гүйсэдкомуудай туйлаhан hайн hайн дүй дүршэл халан абалсалгада энэ семинар схэл туhатай боложо үгэхэ ушартай.

Советүүдэй сессидэ бэлдэхэ, тэрэниие хайшан гээд үнгэргэдэг тухайгаа Улан-Удын Октябрьска райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Калмыкова М. Г., Тарбагатайн аймсоведэй гүйсэдкомой секретарь нүхэр Головин А. Г., Бичурын аймсоведэй гүйсэдкомой секретарь нүхэр Лахарева Л. С. гэгшэд семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Энэ талаар Октябрьска райгүйсэдкомой хүдэлмэри ехэ hайшаалтай байна. Сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудал бэлдэхэ хэрэгтэ саг үргэлжын комиссинууд, районой эдэбхитэд — багшанар, эмнэгшэд, инженер, технигүүд, пенсионернүүд олоор хабаадуулагдадаг. Жэшээнь, гурбан жэлэй соёлой добтолгын дүн хаража үзэлгэдэ нилээд олон нүхэд хабаадалсаа. Тиигэжэ депутадууд болон эдэбхитэд районойнгоо ажалшадай hанал хүсэлые сессиин үзэмжэдэ табижа шадана бшуу.

Советүүдэй сессидэ бэлдэхэ, тэрэниие хайшан гээд үнгэргэдэг тухайгаа Улан-Удын Октябрьска райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Калмыкова М. Г., Тарбагатайн аймсоведэй гүйсэдкомой секретарь нүхэр Головин А. Г., Бичурын аймсоведэй гүйсэдкомой секретарь нүхэр Лахарева Л. С. гэгшэд семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Энэ талаар Октябрьска райгүйсэдкомой хүдэлмэри ехэ hайшаалтай байна. Сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудал бэлдэхэ хэрэгтэ саг үргэлжын комиссинууд, районой эдэбхитэд — багшанар, эмнэгшэд, инженер, технигүүд, пенсионернүүд олоор хабаадуулагдадаг. Жэшээнь, гурбан жэлэй соёлой добтолгын дүн хаража үзэлгэдэ нилээд олон нүхэд хабаадалсаа. Тиигэжэ депутадууд болон эдэбхитэд районойнгоо ажалшадай hанал хүсэлые сессиин үзэмжэдэ табижа шадана бшуу.

Депутадуудай hунгагшадайнгаа урда, гүйсэдкомуудай Советэйнгээ урда тоосоогоо хэлгые хайшан гээд, эмхидхэдэг дүй дүршэл тухайгаа Прибайкалиин аймгүйсэдкомой секретарь К. А. Андреева, Советскэ райгүйсэдкомой секретарь З. Я. Лазарева гэгшэд хэлэбэ. Мүн Түнхэнэй аймгүйсэдкомой секретарь нүхэр Прокопьева сельскэ, сомоной Советэй гүйсэдкомуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй семинар ямар гуримаар хэдэг тухайгаа бусад нүхэдтөө мэдээсэбэ.

Хүдөө ажахын министерство, тэрэнэй нютагуудтахи эмхи зургаануудай, бэлэдхэлэй управлениин болон «Сельхозтехникэ» гэжэ нэгэдэ зорилгонууд тухай нүхэд мошин, Сельверов, Ламб гэгшэд тобшоор семина хабаадагшадта хэлэжэ үг

Советүүдэй хүдэлмэриие нөө үсын эрхэ байдалтай ралдуулан ябуулха асу тушаа Россин Федера Министрнүүдэй Советэй гэлэ болоhон зүблөөнэй тухай республикын Мини нүүдэй Советэй инструк ско-эмхидхэлэй таhагые д ша Б. Л. Лобсановай мэ сэлые секретарьнууд hо hон шагнаба.

Республикын Министр дэй Советэй Түрүүлэгшэ А Модогоев КПСС-эй ЦК-январиин Пленумэй шиидэ бэринүүд болон хүдөө ажа продуктнуудые ехээр аб талаар нютагай Советүү бэелүүлхэ зорилгонууд т семинарта хабаадагша хөөрэжэ үгөө.

Нютагай Советүүд гэ өөрынгөө гол хүтэлбэ имагтал ажахы руу хабаа лан шэглүүлхэ ёнотой, КП эй ЦК-гэй январиин Плену шиидхэбэринүүдые бэелү хэрэгтэ онсо hаналаа таб шухала гэжэ нүхэр Модо тэмдэглэбэ. Арадай ажа хүгжөөхэ түсэб, абаhан циалистическэ уялгануу дүүргэхын хойноhоо тэмс зуураа, hунгагшадай за эрилтэнүүдые бэелүүлхэ, дэнэй урда депутадуудай до тоосохо асуудалда ехэ харал хандуулалтай.

Советэй сесси, гүйсэдко заседани дээрэ абтаhан ши хэбэринүүдэй дүүргэлтые додоо хинан шалгажа ба гээшэ гүйсэдкомой секрета нуудай зайлашагүй уя мүн. Тиимэhээ энэ шух асуудалда секретарьнууд у бүриин анхарал хандуу болоно.

Г. Ямпило

Буркоопсоюзай автобазын шофёр А. П. Семенюк коммунистическэ ажалай ударник болоhоор үнихэнэй. Энэ ударник КПСС-эй XXII съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, ашаа шэрэхэ даалгабаряа hара бүридэ үлүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ: А. П. Семенюк.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

СССР-эй АГААРАЙ ФЛОДОЙ ҮДЭР

Мүнөөдэр авиациин hайндэр

Мүнөөдэр Эхэ ороноймнай ажалшад СССР-эй Агаарай Флодой hайндэрые баяр баясхалантайгаар тэмдэглэжэ байна. Заншалта hайндэр болоhон энэ үдэр совет арад өөрынгөө авиациин хурдан түргэнөөр ургажа байhан туйлалтануудые hопирхон харана.

Коммунистическэ партиин, Советскэ Правительствын хүтэлбэри доро коммунизм байгуулгын бүхы участогуудта шэнэ шэнэ амжалтануud туйлагдана. СССР-эй лётчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой Ю. А. Гагаринай хамагай түрүүн замбуулин руу ниидэжэ, дэлхэйн бүмбэрсэгые тойроод, Эхэ ороной нгоо газар дайдыг урид хараалагдаhан райондо бууhан ушар толотомо амжалтануудаймнай нэгэн болоно.

Замбуулинаар ниидэhэн «Восток» гэжэ корабль-спутник зохёон бүтээhэн манай ороноор, баатар совет арадаар, тэрэнэй эрдэмтэдээр, хүдэлмэришэдөөр, инженер болон технигүүдээр бүхы дэлхэйн зон омогорхожо байна. Тэрэ корабльда hууhан юрын совет хүн замбуулинай харгын эхи табижа, замбуулин юртэмсын түрүүшын пионер болоо.

Иимэ ехэ баатаршалга түүхэдэ үшөө үзэгдөөгүй байгаа. Энэ баатаршалга хадаа совет арадай бэлиг шадабари, социализмын дабагдашагүй хүсэ гэршэлэн харуулна. Орьёлон хүгжэхэ эдэ арга боломжонууд тухай В. И. Ленин үшөө Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ аргагүй мэргэнээр уридшалан хэлэhэн ха юм.

Совет араднай коммунизм байгуулха тэмсэлдээ урагшаа дабшаха хүсэл зоригоор эзэлэгдэнхэй. Хүдэлмэришэн, колхозник бүхэн, наука, техникын, культурын хүдэлмэрилэгшэ бүхэн КПСС-эй XXII съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха хүсэлэнтэй.

Манай орон авиациин, мүн агаарта ниидэлгын анха түрүүн бии болоhон нютаг мүн. Ород арадай зохёон байгуулхы хүсэн, тэрэнэй оюун бэлигтэй ухаан, юумые дабажа ядахагүй зориг агааараар ниидэхэ тухай хүн түрэлтэнэй үнинэй hанал бодолые түрүүлэн бэелүүлхэ арга олгоо бшуу. Авиаци болон агааараар тамаралгын түүхэдэ ородой агуу-ехэ эрдэмтэдэй, элитэ мэдээжэ новаторнууд болон ухаалан зохёогшодой нэрэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй. Тэдэнэй дунда М. В. Ломоносов, Д. И. Менделеев, дэлхэй дээрэ түрүүшын самолёт бүтээhэн А. Ф. Можайский, В. И. Ленинэй «Ородой авиациин эсэгэ» гэжэ нэрлэhэн Н. Е. Жуковский гэгшэд оронод. Үшөө К. Э. Циолковский. Ракетнэ ниидэлгэ тухай тэрэнэй научна хүдэлмэринүүд бодото дээрээ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэл.

Хаанта Россиин үедэ научна ямаршье ехэ туйлалтануud, (тэрэ тоодо авиаци болон агаарта ниидэлгэшье) дэмжэгдэдэггүй байгаа. Ород арадые хаанта засагhаа сүлөөлhэн Агууехэ Октябрь, Россида коммунистнуудай парти түрүүтэй ниитын, гүрэнэй шэнэ байгуулалта тогтоолго арадай зохёон байгуулха хүсэл урагшань дабшуулха, наука болон ажалай эрхим түлөөлэгшэдэй hанаhан хүсэлөө бэелүүлхэ арга олгоо.

Советскэ авиациие байгуулга, тэрэнэй хүгжэлтэнь манай парти, Совет гүрэнэй үндэhэ hуури табигша—Агууехэ Ленинэй нэрэтэй таhаршагүй холбоотой. В. И. Ленинэй авиациин саашанхи хүгжэлтэ, зорилго тухай хэлэhэн, Октябриин революциин туйлалтануудые хамгаалгада Авиаци хайшан гэжэ хэрэглэхэ арга замуудые харуулhан захиралтатай 200 гаран документ түүхэдэ бии. 1917 ондо хүдэлмэришэн таряашадай засагаа гартаа абаhанай hүүлдэ В. И. Ленинэй үүсхэлээр түрүүшын авиационно группа, отрядууд байгуулагдаа hэн. Тэдэнэй лётчигууд харинн гүрэнүүдэй хуушан самолёдуудаар ниидэжэ, Совет засагай дайсанние үгы хэлгэдэнь Улаан Армидаа туhалдаг байгаа.

Граждан дайс амжалта түгэсөөр өдүүргэжэ, социалистическэ экономикоёо хүгжөөжэ ороходоо манай арад Совет ороной нгоо Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бэхижүүлгэдэ онсо анхарал хандуулжа эхилээ. Ороной индустриализацилха тухай В. И. Ленинэй заабариие бэелүүлэн, совет арад түрэл партиингаа хүтэлбэри доро тон богонихон болзор соо промышленностиин олон шэнэ hалбаринуудые, тэрэ тоодо авиационно промышленность бии болгоо. Энэ хүдэлмэритэй хамта мэргэжэл hайнтай лётчигууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хүмүүжүүлэгдээ. Бэлиг ехэтэй советскэ конструкторнууд: А. Н. Туполев, С. В. Ильюшин, А. И. Микоян, А. С. Яковлев, В. М. Мясищев, С. В. Лавочкин, О. К. Антонов, В. М. Климов, А. А. Люлька болон бусад урган гараа. Дайнай урда тээхи түрүүшын табанжэлнүүдэй үедэ манайда бүтээгдэhэн дайшалхы болон транспортна самолёдууд техническэ шанарайнгаа талаар хариин гүрэнүүдэй эрхим гэгдэhэн машинануудhаа дутуугүй байхаhаа гадна, зарим талаараа үлүү гарадаг байгаа. Тэдэ самолёдуудта hууhан лётчигууд холын ниидэлгэ олодахин хэжэ, Эхэ ороной авиациин талаар алдаршуулhан байна.

Социалистическэ гүрэнэймнай дайсад совет арадай амгалан тайбан ажалые hандаргажа, капиталистнууд болон нюдарган баяшуулай засаг тогтоохо гэжэ нэгэтэ бэшэ оролдоо. Хасан нуурай, Халхын гол шадарай тулалдаануудта, сагаан финнүүдтэй, hүүлээрнь фашистска Германитай болоhон дайнда манай алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, тэрэ тоодо советскэ авиаци дайсадай сэрэгүүдые үй бута сохёо.

Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ манай сэрэгэй лётчигууд немецко-фашистска эзэмдэгшэдтэ шанга сохилто үгэhэн, ороной нгоо городууд болон тосхонуудые дайсадай бомбодолгоhоо аршалhан байна. Москва шадар болоhон тулалдаанда гансахан жэлэй туршада фашистнуудай 1100 самолёт, hүүлээрнь Сталинград шадар 2,5 жэлэй туршада 1057 самолёт манай авиаторнууд үгы хээ hэн.

Советскэ лётчигууд агаарай дайнда хэмhээ үлүүгээр магтагдаhан фашистска авиациие бута сохижо, өөhэдыгөө алдар сууда гаргаа. Баатарай үхэлөөр унаhан герой-лётчигууд Н. Ф. Гастелло, В. В. Талалихин, И. С. Полбин, С. П. Супрун, С. И. Здоровцев, М. П. Жуков, П. Т. Харитонов болон бусадай алдар дурасхаалые арад зомнай хэзээдэшье мартахагүй.

Бүхы арадтаяа, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтээ хамта Эхэ ороной хамгаалгын дайнда агаарай гражданска флодоймнай лётчигууд гэдэргээ харангүй оролсоо hэн. Тус авиациин тон олон лётчигууд дайшалхы авиациин зэргэдэ жагсаа. Бэшэниинь ороной нгоо промышленностьда, фронтдо, дайсанай арада байhан партизануудта, дайсадаар бүhэлгэдээд байhан герой городууд—Ленинград, Севастополь, Одесса, Сталинградай ажалшадта эдеэ хоол, бусад хэрэгсэл таhалгаряагүй хүргэдэг, дайнда шархатагшадые, үхибүүд, үбгэд, хүгшэдые дайнай газарhаа зөөдэг байгаа.

Эхэ оромнай эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэhэн алдарта авиаторнуудайнгаа ажал хэрэгые үндэрөөр сэгнээ. Сэрэгэй болон гражданска авиациин олон мянган лётчигууд, бортмеханик, радист, инженернүүд, бусад хүдэлмэрилэгшэд, Советскэ Союзай орден медальнуудаар шагнагданхай. Хэдэн мянган лётчигууд Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна.

Совет арад Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайниие амжалта түгэсөөр дүүргэжэ, богонихон болзор соо hандаргагдаhан ажахыгаа хүгжөөгөө. hүүлээрнь продукци үйлэдбэрилгөөр дайнай урда тээхи хэмжээндэ түргөөр хүрэжэ, коммунистическэ общество үргэн далайсатайгаар байгуулха программаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ ороной. КПСС-эй XXI съездээр баталан абтаhан долоон жэлэй түсэб арадай ажахын бүхы hалбаринуудта, наука техникын, культурыншье талаар саг соогоо дүүргэгдэжэ байна. Арад зоноймнай ажаhуудал улам hайжарна.

Техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй үндэhэ hуури дээрэ hүүлэй жэлнүүдтэ манай авациин хүгжэлтэдэ ехэхэн алхам хэгдэбэ. Сэрэгэй лётчигуудта авиационно шэнэ техникэ үгтэнэ. Тэдэнэр сэрэгэй эрхим hайн машинануудые бэхижүүлгэдэ онсо анхарал хандуулжа эхилээ. Ороной индустриализацилха тухай В. И. Ленинэй заабариие бэелүүлэн, совет арад түрэл партиингаа хүтэлбэри доро тон богонихон болзор соо промышленностиин олон шэнэ hалбаринуудые, тэрэ тоодо авиационно промышленность бии болгоо. Энэ хүдэлмэритэй хамта мэргэжэл hайнтай лётчигууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хүмүүжүүлэгдээ. Бэлиг ехэтэй советскэ конструкторнууд: А. Н. Туполев, С. В. Ильюшин, А. И. Микоян, А. С. Яковлев, В. М. Мясищев, С. В. Лавочкин, О. К. Антонов, В. М. Климов, А. А. Люлька болон бусад урган гараа. Дайнай урда тээхи түрүүшын табанжэлнүүдэй үедэ манайда бүтээгдэhэн дайшалхы болон транспортна самолёдууд техническэ шанарайнгаа талаар хариин гүрэнүүдэй эрхим гэгдэhэн машинануудhаа дутуугүй байхаhаа гадна, зарим талаараа үлүү гарадаг байгаа. Тэдэ самолёдуудта hууhан лётчигууд холын ниидэлгэ олодахин хэжэ, Эхэ ороной авиациин талаар алдаршуулhан байна.

Социалистическэ гүрэнэймнай дайсад совет арадай амгалан тайбан ажалые hандаргажа, капиталистнууд болон нюдарган баяшуулай засаг тогтоохо гэжэ нэгэтэ бэшэ оролдоо. Хасан нуурай, Халхын гол шадарай тулалдаануудта, сагаан финнүүдтэй, hүүлээрнь фашистска Германитай болоhон дайнда манай алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, тэрэ тоодо советскэ авиаци дайсадай сэрэгүүдые үй бута сохёо.

Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ манай сэрэгэй лётчигууд немецко-фашистска эзэмдэгшэдтэ шанга сохилто үгэhэн, ороной нгоо городууд болон тосхонуудые дайсадай бомбодолгоhоо аршалhан байна. Москва шадар болоhон тулалдаанда гансахан жэлэй туршада фашистнуудай 1100 самолёт, hүүлээрнь Сталинград шадар 2,5 жэлэй туршада 1057 самолёт манай авиаторнууд үгы хээ hэн.

Советскэ лётчигууд агаарай дайнда хэмhээ үлүүгээр магтагдаhан фашистска авиациие бута сохижо, өөhэдыгөө алдар сууда гаргаа. Баатарай үхэлөөр унаhан герой-лётчигууд Н. Ф. Гастелло, В. В. Талалихин, И. С. Полбин, С. П. Супрун, С. И. Здоровцев, М. П. Жуков, П. Т. Харитонов болон бусадай алдар дурасхаалые арад зомнай хэзээдэшье мартахагүй.

Бүхы арадтаяа, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтээ хамта Эхэ ороной хамгаалгын дайнда агаарай гражданска флодоймнай лётчигууд гэдэргээ харангүй оролсоо hэн. Тус авиациин тон олон лётчигууд дайшалхы авиациин зэргэдэ жагсаа. Бэшэниинь ороной нгоо промышленностьда, фронтдо, дайсанай арада байhан партизануудта, дайсадаар бүhэлгэдээд байhан герой городууд—Ленинград, Севастополь, Одесса, Сталинградай ажалшадта эдеэ хоол, бусад хэрэгсэл таhалгаряагүй хүргэдэг, дайнда шархатагшадые, үхибүүд, үбгэд, хүгшэдые дайнай газарhаа зөөдэг байгаа.

Эхэ оромнай эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэhэн алдарта авиаторнуудайнгаа ажал хэрэгые үндэрөөр сэгнээ. Сэрэгэй болон гражданска авиациин олон мянган лётчигууд, бортмеханик, радист, инженернүүд, бусад хүдэлмэрилэгшэд, Советскэ Союзай орден медальнуудаар шагнагданхай. Хэдэн мянган лётчигууд Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна.

Совет арад Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайниие амжалта түгэсөөр дүүргэжэ, богонихон болзор соо hандаргагдаhан ажахыгаа хүгжөөгөө. hүүлээрнь продукци үйлэдбэрилгөөр дайнай урда тээхи хэмжээндэ түргөөр хүрэжэ, коммунистическэ общество үргэн далайсатайгаар байгуулха программаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ ороной. КПСС-эй XXI съездээр баталан абтаhан долоон жэлэй түсэб арадай ажахын бүхы hалбаринуудта, наука техникын, культурыншье талаар саг соогоо дүүргэгдэжэ байна. Арад зоноймнай ажаhуудал улам hайжарна.

Техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй үндэhэ hуури дээрэ hүүлэй жэлнүүдтэ манай авациин хүгжэлтэдэ ехэхэн алхам хэгдэбэ. Сэрэгэй лётчигуудта авиационно шэнэ техникэ үгтэнэ. Тэдэнэр сэрэгэй эрхим hайн машинануудые гүйсэд шудалжа, дайш хы шадабари мэргэжэлээ шэлүүлэн, Эхэ ороной нгоо лые, түрэл арадайнгаа а лан ажалые бата нарин сахижа байна.

Гражданска авиациин дэлмэрилэгшэд агаарай тр спортын хүдэлмэриие үн hөөрнь хубилган hайжару ха талаар табигдаhан зор гые амжалтатайгаар шиид нэ. Долоон жэлэй эсэс бо тор ашаа шэрэлгэнь 6 шаг дахин дээшэлхэ юм.

Долоон жэлэй түрүүшын ёр жэлдэ агааараар ашаа шэ хэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн д гэдээ. Үнгэрhэн 1960 о ашаа шэрэхэ түсэб 1959 он хиhоо 30,3 процентээр, пас жирнуудые зөөлгэ—30,4 п центээр үлүүлэн дүүргэг Энэшье жэлдэ тус авиац бүхы түсэбүүд болзор урид дүүргэгдэхээр хараал дана.

Агааараар ашаа зөөлг хүгжөөхэ талаар СССР д хэйн бүхы гүрэнүүдые, т тоодо США-е холо ахижа ранхай. Советскэ Союзайм агаарай гражданска ф уласхоорондын үргэн зам рэ гараhаар үнинэй. Ман самолёдууд хариин 22 гүрэ ниислэд хотонуудта ошоно.

Мүнөө аэрофлодоймнай муудта түргөөр ниидэ «ТУ-104», «ТУ-104 А», «Т 104 Б», «ИЛ-18», «АН- маркын ехэ самолёдууд аш лагдана. Дэлхэй дээрэ эг ехэ, 170 хуниие hуулга «ТУ-114» самолёт Москв Хабаровск замаар 7 мянг километрые ороидоо 8—9 соо гатална. Иимэ амжал hуудай туйлагдабашье, аг раймнай замуудта шэнэ т лэй олон корабльнууд аш лагдажал байна. Агаар ашаа шэрэлгын дээшэлхэ хамта түрэнэй гаргаша бол биледүүдэй сэн доошол Үнгэрhэн жэлдэ Аэроф пассажирнуудай биледэй дунда зэргээр 20 процент д шолуулаа. Ойрын жэлнүү авиабиледэй сэн үшөө 20- процентээр химдаруулагд байна.

Иигэжэ партиин ЦК-г Советскэ Правительствын, м нүхэр Н. С. Хрущевой саг гэлжын анхаралай ашаар лоон жэлэй дүүрэтэр ман авиаци пассажирнуудые з дэг гол транспортын нэг болохонь. Пассажирнуу зөөхэhөө гадна, авиаци а дай ажахын олон hалба нуудта хэрэглэгдэнэ. Сэрэ болон гражданска лётчигу авиационно промышленн тиин бүхы хүдэлмэриш КПСС-эй XXII съездын х дэлэлдэ ажалай вахтада ж саад, социалистическэ мүр сөөндэ эдэбхи ехэтэйгээр х баадалсажа ороной.

Малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ

Партиин райкомуудай пленумhээ

▲ КПСС-эй Баргажанай райкомой пленум «Малдаа тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэридэ бэлэдхэхэ, тэрэнние үнгэргэхэ» тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Семенов элидхэл хээ. Элидхэлэй hүүлээр Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Шагаев, Курумканай совхозой отделениие даагша нүхэр Петелин, хүдөө ажахын техникумэй багша нүхэр Лоскутников болон бусад үгэ хэлээ.

Хэлсэгдэhэн асуудалаараа пленум зохихо тогтоол абаhан байна.

* * *

▲Ниитын малые бардам хүрэхэ тэжээлээр хангахын түлөө бэелүүлэгдэхэ хэмжээ-яоуулганууде КПСС-эй Закаменай райкомой пленум хаража үзөөд, баталан абаба. Пленум дээрэ энэ асуудалаар «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Санжитов, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Мартихаев, «Красный Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дашиев гэгшэд элидхэл хээ.

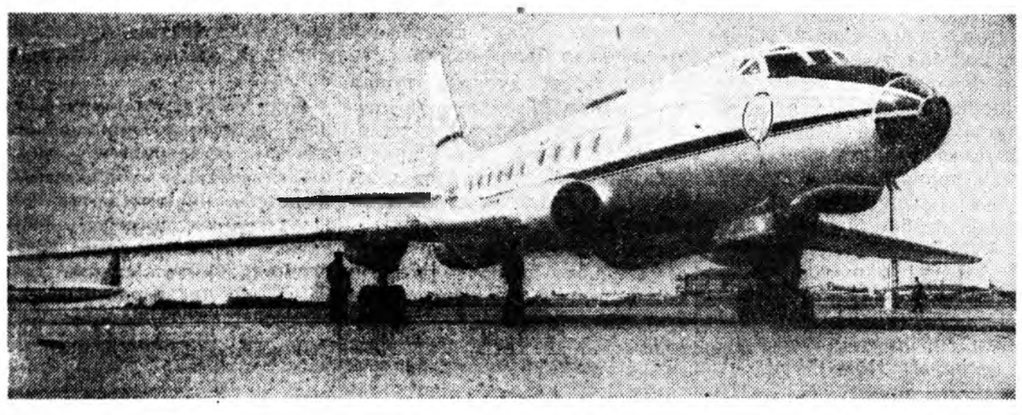

«ТУ-124» гэжэ шэнэ самолёт 44 хүнэй hуурнтай, час соо 1000 километр ниидэхэ аргатай. Энэ самолёт бетоноор хушагдаагүй юрын аэродром дээрэ hуужа шадаха юм. Зураг дээрэ: «ТУ-124» самолёт.

ТАСС-эй фотохронико.

УРАН ЗОХЁОЛОЙ ХУУДАҺАН

Н. ДАМДИНОВ.

Хүнэй нюур

(Повестьһоо отрывок)

I.

Смолиной үйлсэдэхи үндэр хашаатай модон гэр — һолонготоһоо ерээшэдэй буудаг байра болоһоор үнинэй. Автобусһаа гарамсаараа ехэшье холо ябангүй, Эрдэни энэ гэрые оложо, аалиханаар үүдыень тоншобо. һэлхэгэр томо бэетэй ород һамган Эрдэниин нюур хүсэд харанашьегүй, гэртээ оруулба.

— Солонготын хүбүүн гүш?—гэжэ нилээдгүй сэбэрээр ьурядаар дуугараад, столдоо ошожо, гуулин шара самоварайнгаа саана һуугаад, дүүрэн аягатай сайгаа һорожо эхилнэ.

— Хонолго һурахаяа...— гэжэ Эрдэни аалиханаар, хоолойгоо заһасагаан эхилһэн аад, үгэеэ дүүргэбэгүй.

— Мэдэжэ, хаража байнаб даа, бэшэ юу намһаа һурахаяа ерэхэ һэмши. Городто нэгэшье хүниие танихагүйб, түрүүшынхеэ ерээб, тиигээд лэ нютагайхидайнгаа буудаг гэрые бэдэржэ олобоб гэжэ хэлэхэ һанаатай гүш? Тииһэн лэ байхаш — таажа һуунам. Тээ тэрэ модон оро харана гүш? Тэрээн доро чемоданаа табяад, наашаа һуужа сай уулса. Хилээмэн энэ байна, тоһотой һаа, гаргахадаш болохо.

Эрдэни нээрээшье шэл баанхаар дүүрэн тоһотой юм һэн. Чемоданиием шобто харадаг бэшэ юм бээз гэжэ гайхабашье, юумэ хэлэнгүй, тоһоо гаргажа асарба. Ээзэн эхэнэр олон иимэ Эрдэнинүүдэй анхан түрүүн город ерэһые наһан соогоо хараһан, юрэнхыдөө ехэ һайн сэдьхэлтэй хүн байба. Эрдэниин нютагайхидые хуу шахуу таниха һэн тула ехэтэ һонирхоно, үе-үе болоод лэ гайхангяар: «З зай?»— гэжэ асуугаад, нидхээд дээшэнь гүйлгэн энеэбхилнэ. Табяадтаа дүтэлжэ ябаһан энэ эхэнэртэ холын һолонготын байдал, танил бурядуудайнь хуби заяан ехэ һонирхолтой. Энэ эхэнэрэй юундэ тиимэ дуратайгаар хүбүүе гэртээ оруулһыень тэрэ һая ойлгобо.

— Совхоз үшөө болоогүй алтайт?— гэжэ ехэл хүдөө ажахын байдалые мэдэхэ маягтайгаар асуугаад, Эрдэниин урда үшөө нэгэ аяга сай табяадхина.

— Хайрлыт, садаалби!— гэжэ хүбүүн сайгаа саашань түлхибэ. — Үгы, болоогүйбди. Болохошьегүй бэшэ аалди даа.

— Заатагүй болохот. Арсаашье һаатнай болгохо даа! Совхозууд болоходоол коммунизмдаа дүтэлнэ ха юмта!

Совхоз колхоз хоёр тон адли эрхэтэй ажахын формонууд юм, совхоз колхозһоо дээдэ шата гэжэ һанадаг хүн ехэ эндүүрнэ гээшэ гэжэ Эрдэни энэ эхэнэртэ ойлгуулха гээд, сухэрбэ. Энэ эхэнэр хэлэһэнээ буруушаажа үгэдэггүй зоной нэгэн байшоо. Эрдэниин үгэдэ торохоёо һанамсаараа, «түрүүлэгшэ Ринчиногой» үгэ урдаһаань хэлээд лэ һалагагүй.

— Нёдондо ерэхэдээ, Ринчино тиигэжэ зугаалаа һэн. Ринчиноһоо толгойтой хүн байхагүй. Шабаш!

Энэ эхэнэртэ «түрүүлэгшэ Ринчиногой» хэлээшэ юунһээшье үлүү гээшэ ха гэжэ тухайлхадаа, Эрдэни энэ зугаагаа орхижо, баяр хүргэн бодобо.

— Городоор ябаад ерэхэмни.

— Болоно гээшэ, яаха һэм. Гансал мэдээрэй: арбан хоёрһоо хойно ерэбэлшни оруулхагүйб. Архи үшөөхэн уудаггүй ёһотойш даа, энэшнил һайн. Тээ тэрэ модон орон дээрээ унтахаш. Зай, ошо.

Ленинэй үйлсөөр Эрдэни дээшээ гаража ябана. Үдэрынь айхабтар халуун наранда шарагдаһан город наранай орохо тээшээ хэлбыхэдэ арайл ами орожо ядажа байна. Хүн зон үйлсын хоёр тээгүүр хойшо урагшаа аалихан субанад. Уһа наймаалдаг ларегуудай хажууда улад олон, түлхисэлдэнэ. Шаб шара һахалтай, гартаа ялагар хара тулуур бариһан, нюдэндөө шэлтэй хүн нэгэ аяга уһа уугаад, саашаа алхалжа ябатараа, уууртайгаар толгойгоо һэжэрээд, дахин ерэжэ, уһанай хойноһоо ээлжээндэ зогсоно. Энеэдэһээ барижа ядан, Эрдэни тэрэ хүнэй хойно ерэжэ тогтобо. Удангүй Эрдэниин арада баһа нэгэ хүн тогтобо хэбэртэй, тэрэнэй арада—үшөө нэгэн... Сохом арбан минута байһанай һүүлдэ арай шамай нэгэ аяга уһа абажа, нюдөө анин уужархёод, эрьен гэһээнь, Эрдэниин урдаһаа гайхангяар хараад, тон танил шарай энеэбхилжэ байба.

— Аполлон Доржиевич!— гэжэ баяртайгаар Эрдэни хашхараад, гарыень бариба. Тэрэнь гарыень шангаар адхаад, удаан һэжэрнэ.

— Тээ саана баяраа хэлсэхэдэтнай болодоггүй юм гү?—гэжэ нэгэ уууртай эхэнэрэй түлхихэдэ, Аполлон Доржиевич хажуу тээшэнь Эрдэниие хүтэлэн абаашаба.

Үсөөхэн үгөөр Эрдэни өөр тухайгаа хөөрэжэ үгэбэ. Арбадахи классай һүүлээр нэгэ жэл хүдэлһэнөө, мүнөө хүдөө ажахын институтда колхозой эльгэлтээр һураха гэжэ ерэһэнээ, Смолиной үйлсөөр бууһанаа хөөрэбэ. Аполлон Доржиевич улаһаань оройдонь хүрэтэр Эрдэниие хаймадан хараад, хүхюунээр магтаба:

— Ургаа байнаш, бэрхэлши даа!

Эрдэниин хэлэн дээрэ нэгэ асуудал эрьелдээд гаража ядана. Олон табан асуудалнуудай дундуур хабшуулан, өөрынгөө һанаанда ехэл намдуугаар Эрдэни һураадхиба:

— Бела һайн гү?

— һайн даа, Бела яаха һэм, нэгэдэхи курсаа дүүргээ, һаяар хүдөө гараха һанаатай.

— Аа, үшөө гараагүй бы,—гэжэ Эрдэни утаар татан, Белын гараашье, үгышье һаа, намда ямар хэрэг бэ гэһэн маягтайгаар дуугараад, хажуудахидаа хашаршоо үгы бээзэб гэжэ, ябаха тэмдэг үзүүлбэ.

— Үгы даа, залуу нүхэр! Хуушан танилнууд уулзахадаа, үйлсэдэ уһа тоншолсоод тарадаггүй юм шуу!—Аполлон Доржиевич Эрдэниие тохоногһоонь шангаар адхаба.— Манайда ошоел. Белыешье харахашни хэрэг. Тэрэшни һаяар ябахань ха юм.

Эрдэни Аполлон Доржиевичын хойноһоо гэшхэлбэ. Хасарынь халуу бусална, үгэ хэлэхэ гэхэдэнь, хоолойдонь торошоһон шэнги. «Мүнөө! Иитээд гү?»—гэһэн сошордуу асуудал досоонь бии болоходол гэбэшье: «Зүб даа, мүнөө! Мэнэ иинһээр!»—гэһэн баяртай харюуда хушагдашана.

II.

һолонготын арбан жэлэй һургуулиин шабинар Аполлон Доржиевичта хэн хэнһээ үлүү дуратай байбашье, энэ дураяа харуулхаа зүрхэсэдэг һэн. Дунда зэргын бэетэй, хүнгэн ябадалтай, бууралтажа эхилһэн толгойтой Аполлон Доржиевичын нюдэд илангаяа жэгтэй юм һэн: урдаһаань сэхэ хараагүйдэ урин дулаанаар эльбэжэ байһан аад, хэн нэгэнэй хулуухадажа үргэгдэһэн нюдэ обёоромсоороо, хүлисэшэгүй буруу юумэ хэжэрхиһэн юумэдэл, гэнтэ урин дулаан гэрэлээ саашань хоргодуулан, хүйтэн, хайша хэрэг болошодог бэлэй. Үшөө үхибүүдэй гайхадаг юумэн гэхэдэ, Аполлон Доржиевичын нэрэнь һэн: табадахи класста түүхэ үзэһэн хүбүүдтэ эртэ сагай эллинүүдэй бурхашуулай нэгэн—Аполлон мэдээжэ болоһон байгаа. Үндэр тэгшэ бэетэй, толгой дээрээ лавр модоной намаагаар гүрэмэл титим табинхай Аполлон бурханай орондо югээрээш хүнһөө үлүү илгаагүй Аполлон Доржиевичые харахада, ямар нэгэн ондоо хүнэй таарамжагүй, ехэдэһэн малгай умдэжэрхиһэн шэнгеэр үзэгдэдэг бэлэй. Тиибэ ябашье, Аполлон Доржиевичта үхибүүд досоогоо дуратай байба.

һолонгото нютагта энэ хүн ехэшье удаанай бэшэ юм һэн. 1948 оной саһагүй орой намар һургуулиин директорэй газаа шабар шабха болоһон грузовик тогтоод, кабина сооһоонь нэгэ үүдээрнь хуушарад гэһэн пальтотой танигдаагүй хүн гартаа мүн лэ хуушанхан чемодан баринхай гаража, нүгөөдэ үүдээрнь шал һогтуу жолоошон бууһан юм. Хахасаха дээрээ арбанай шарбуунса жолоошодоо һарбайхадань, тэрэнь гол таһа арсажа: «Яана гээшэбта, танһаа абанхаар, газар доро орожо арилһамни дээрэ»,—гээд, нюдөө аршажа, һогтуу хүн хэмгүй элбэг нёлбоһоор уйлажа ороо һэн гэжэ хэншьеб, сохом хараһан хүн хэлэдэг. Тиигээдшье ерэһэн хүниинь директорэй үүдэ татан орожо, һогтуу жолоошониинь шэхэнэй дүлииртэр газаа үгэн, машинаа байраһаань һуха гүйлгэнэм гэхэдээ, харгыдань ушарһан гахайе биса даран гаража: «Гахайнуудые ходол даража ябахаб»,—гэжэ һөөлдэнгир хоолойгоор занаад, тооһо бурьюулан үгы болошоһон юм.

һолонгото нютаг аймагай центрһээ зуун модо холо, харин Улан-Удэ шэнги томо городууд тухай хэлэхэ болоо һаа, газарай мухарта табигдаһан һуурин гээшэ бээз. Гушаад онуудта, трактор машина хараһаар мори хүлэгэй амаараа хөөһэ хаян дошхордог байһан үедэ, һолонготынхид аймагай центр гарахын түлөө арбан хоногой хүнэһэ бэлдэжэ, моринойнгоо эдихэ нэгэ мэшээг овес тэргэдээ тээжэ мордодог байһан юм. Харин Улан-Удэ шэнги томо город түхеэрһэн хүниие гэр бүлынхидынь ори бархи табилдан: «Амидыл бусаарай, хөөрхэймнай»,— гэжэ үдэшэдэг байһаниинь мүнөө һанахада энеэдэтэйшье, гуниг хүрэмөөршье юм даа. Байгалай эрьеые зубшан гаргагдаһан шулуулмал дардам харгыгаар мүнөө автобусууд, машинанууд хоноод лэ город хүрэдэг болонхой. Аяар урдань; анха түрүүн эндэхи нэгэ үбгэн велосипед хаража гайхаһандаа, «альбан тэргэ» гэжэ нэрэ үгэһэн юм гэлсэдэг. Мүнөө һолонготын айл бүхэн радиотой, үдэшэ бүхэндэ зайн галаар гэрээ толоруулжа һуудаг. Хэды тиибэшье һолонготынхидай олонхидой хуушанайнь заншал үшөө һалаагүй. Тэрэ үлэгдэлнүүдэй нэгэн гэхэдэ, хэрэгтэ хэрэгтүй юумэ һонирхохо ябадал болоно. Теэдшье, холо-ойгуур ябажа, газар дэлхэйе үзэһэн зон хэлэхэдээ, энэ үлэгдэл гансашье һолонготынхидой тодхор бэшэ, мүн баруугааршье һуури табиһан ехэ ехэ городуудта ушарна гэлсэгшэ. Тиин, нэгэ һайхан үдэр һургуулиин директорэй газаа машинаһаа хүнэй буугаад, гэртэ ороһон ушар бүхы һолонготодо тэрэ дороо дуулдаһаниинь гайхалгүй. Тиигэжэ Аполлон Доржиевичын эндэ ерэһэн үдэр нютагайхидай ухаанда хосоронгүй үлэһэн байгаа.

Дээрэ хэлэгдэһэн һогтуу жолоошоной гахайе дарахаяа дараад, тооһо бурьюулан үгы боложо ябахада, Аполлон Доржиевич һолонготын һургуулиин директорэй богоһо алхаад, үүдэнэй тэндэхи бишыхан таһалгын харанхыда нюдөө дадхаажа ядаһандаа тэмтэржэ байба. һургуулиин директор Аюша Раднаевич эдеэнэй һүүлээр «Огонск» журналай кроссворд таажа, ехэ тухашаруу һууба.

Эндэ, Аюша Раднаевичында, Эрдэни анхан түрүүн Аполлон Доржиевичые хараа һэн. Үүдэнэй дэргэдэхи харанхыһаа гэрэлдэ гэшхэн гараад, хайшаашье алхахаяа мэдэжэ ядан зогсоһон Аполлон Доржиевичые түрүүшээр гэрэй эзэн танибагүй.

— Мэндэ, Аюша!— гэжэ, намарай нимгэн мульһэ гэшхэһэн мэтээр, шэрдүүлмэл сэбэр пол дээрэ хүлөө дүмэн табиһаар ерэжэ; гарыень бариһан хүниие Аюша Раднаевич танин гэхэдээ, һуха харайн бодошобо:

— Аполлон! Нүхэр! Одоо заяанда һанагдаагүй хүн хаанаһаа гэшэбши?

Хоёр нүхэд тэбэрилдэбэд.

Эрдэни директорэйдэ хоёрдохи үбэлөө байрлана. Эрдэниин эхэ эсэгэнь бүхы наһаараа мал дээрэ ябадаг, улаан сурба болоһон зон, ехэ хүбүүнэйнгээ һургуулида орохо сагай тулажа ерэхэдэ, юушье хэхээ ойлгожо яданги, үдэрэй зугаа, һүниин шэбэнээн боложо байһан юм. Тэрэ жэлнүүд илангаяа хүдөө ажахыда ябагшадта тон хүшэр жэлнүүд һэн. «Нэгэ жэл һураашьегүй байхадань яаха юм»,— гэжэ Эрдэниин эсэгэ шиидхэбэреэ гаргаа бэлэй. Теэд наран тад ондоо тээһээ гаража, Эрдэни хаһа болзортоо һургуулида орохо болоо һэн. Малай фермэ дээгүүр һургуулида орохо үхибүүдые бэшэжэ ябаһан Аюша Раднаевич Эрдэниин аба ажытай удаан хөөрэлдэжэ һууһанай һүүлдэ энэ хүбүүнтнай зээтэндээ байгаад һурана ааб даа гээд, бэшэ олон үгэ нэмэнгүй мордоһон юм. Энэ үгэдэнь этигэжэ ядаһан Эрдэниин аба далан наһатай Сэдүү үбгэндэ ошожо, хэн энэ хүбүүнэймни зээтэн болохо байнаб гэжэ асууба ха. Элирхэдээ, үсэгэлдэр лэ бухын малтаһан нүхэнэй шорой соо умбажа ябаһан Эрдэни хүбүүн һураха һургуулиингаа директорэй нагаса болохо байшоо һэн. Августын хорин табаадаар Эрдэниин эсэгэ хүбүүгээ эльгэгты гэһэн захяа директорһээ абажа, наһаараа мал дээрэ ябаһан үнэншэ энэ хүн мүнөөнэй залуушуулай уг удхаяа мартаагүйе ехэтэ гайхаа һэн.

— Хубидаа талаантайхан шолмо байбалши!—гэжэ мордохо дээрэнь эсэгэнь баяртайгаар дуугараад, Эрдэниин һууһан тэргэ дахасалдажа, арбаад алхам ябалсаа бэлэй. Бүхы нюураарнь бахардуу баярай толон ялалзашанхай. һалхинда ходо үлеэлгэжэ улайшаһан нюдэдтэнь хаанаһаашьеб һэжэгтэй дуһалнууд харагдахадал гээ һэн. Эсэгынгээ иимэ ябахые урдань хараагүй Эрдэниин досоо түгшүүритэй, уйтан боложо, бишыхан хүбүүн түрэл гэрэйнгээ далда оромсоор, урдань жолоо барьяад һууһан Балжид хүгшэнһөө нюунгяар, абяа гаргангүй, бүтүүхэнээр бархираа һэн. Арбаа тэргэ дээрэ хүлөө хойшонь һанжуулжа һуунхай Эрдэниин элбэг нёлбоһод мөөрнүүд дороһоо гэдэргээ һунажа байһан харгын хуурай тооһон дээрэ тоб-тобхон унажа ябаба, теэд энээниие хараһаншье, дуулаһаншье хүн байгаагүй.

Аюша Раднаевичын бүлэ оройдоо гурбахан хүнһөө бүридэһэн: өөрөө, һамганиинь, тиихэдэ үлгы соо шашхажа хэбтэһэн бишыхан Содном. Хойноо табан дүүтэй Эрдэни түрүүшынхеэ директорэй богоһо алхамсаараа, энэ гэртэ юу хэхэ, яаха байһанаа тэрэ дороо ойлгоо һэн. Үе наһан соогоо нарай үхибүүдээр носолдожо ябаха хубитай хүн байгаа юм аабзаб даа гэжэ ойлгоод, табисуурайнгаа иимээр бууһанда ехээр эсэргүүсэнгүй, гэрэй эзэн һамганай үгэшье хэлэжэ үрдеэгүй байтар: «Үхибүүнтнай норгожорхёо бэшэ гү?» гэжэ аргаахаар асуугаа һэн. Ногоон соохор халаадаараа һуужа һууһан хорин долоо—найма наһанай эхэнэр үлгыһээ үхибүүндээ гүйжэ ошоод, мансыень задалһаар, Эрдэни тээшэ гайхангяар хараба:

— Ягаад мэдээбши?

Эрдэни харюу үгэнгүй дүтэлжэ, мүн лэ үгэгүйгөөр бишыхан Сodнолыень гартаа абаад:

— Харыт, һүрхэй хүндэл!—гэбэ.

Энэ гэһэнһээ Мэдэг Нимаевнагай нюдэндэ Эрдэни хүбүүн өөрын хүн болоо һэн.

Аюша Раднаевичтан эбтэй һайн айл. Зол болоходоо, Эрдэни ухаамгай, номдоо ойлгосотой хүбүүн байшоо. Зундаа туралнуудые манахадань өөрынгөө эхэдэ туһалжа, халуун наранда хаб хара болотороо шаташаһан Эрдэниин мүнөө баһал директорэйдээ ерээд, хоёрдохи классайнгаа уншаха ном урдаа дэлгэнхэй энэ һуужа һуухада, үнинэй харалсаагүй хоёр нүхэд уулзаба ха юм.

Мэдэг Нимаевна үхибүүнтэйгээ гэртэхиндээ айлшалһан, мүнөө үгы. Нилээд удаан айлшантайгаа зэм далаяа ташалсаһанай, хамта һураһан жэлнүүдээ дурдалсаһан, үетэн нүхэдөө нэрлэлсэһэнэй һүүлдэ Аюша Раднаевич Эрдэниие бэедээ дуудаба.

— Ши гүйгөөд ерэхэшни гү...—гэжэ ябатараа, зуг татаад, энеэбхилбэ:—шамда үгэхэгүй, үшөөл ургаха хэрэгтэй!

Хахад час болоод байхада, хоёр нүхэд столой саана зэргэлжэ һуугаад, урдаа нэгэ бутылка табинхай, түлэг хөөрэлдэжэ байгаа һэн. Аюша Раднаевич архи уухадаа ехэ һайн зантай болодог: Эрдэниие дуудажа асараад, ходо толгойень эльбэжэ зобоодог. Теэд Эрдэни иимэ сагуудтань сэхэ нюдэ руунь хараха дурагүй юм: юундэшьеб Аюша Раднаевичые ехэтэ хайрладаһаниинь хүрэжэ, бахалзууртань томо гэгшын бүлхи бии болошодог. Мүнөөшье хүбүүн тэдэнэй зугаа удаан шагнажа һуунгүй, ханаар табяатай уйтахан орон дээрээ унтарая дэлгэжэ, хүнжэлдөө ороо һэн.

һүни нэгэтэ һэрин гэхэдэнь, хоёр нүхэдэй дунда арсалдаан гэхэдэ арсалдаан бэшэ, муулар гэхэдэ муулар бэшэ — эхинэйхиһээ ондоо, Эрдэнидэ хүсэд ойлгогдохогүй зугаа ябажа байба.

— Үгы даа, аргамгүй! Ши минии хоолой бугуулида хэхэмни гээ гүш?— гээд Аюша Раднаевич уургайтайгаар стол дээрэхи лампын фитиль мушхана. Дулэниинь дүрд гэн ехэ боложо, һүүдэр сооһоо Аполлон Доржиевичын хүлэршэһэн мэгдүү шарайе эли тодоор харуулаад, дахинаа фитиль мушхахатай хамта баһал харанхыда оруулаадхина.

— Теэд, дуулыш, минии буруу юумэн эндэшни үгы юумэл. Ши намда этигэ!— гэжэ харанхы сооһоо будэхир аад, хүсэтэй хоолой долгитон гаража, Эрдэнидэ зунай эсэстэ уургүй аалиханаар, хаанашьеб холо хүнхинэжэ дуулдадаг тэнгэриин дуу һануулна. Тэнгэриин дуунһаа залгамжалан, саашань Эрдэни зүүдэнэй засагта орошоно. Талада зөөлэхэн ногоон дээгүүр нюсэгэн хүлөөрөө аяар саашаа, баханнуудай харайлдадаг нуурай эрье худар гүйжэ ябанам гэжэ һанана. «Ехэ хүбүүмнай!»— гэжэ омогорхон эхынь дуугарха шэхэндэнь дуулдахадал гэнэ...

Үүрэй сайхын урда тээхэнэ Эрдэни баһа һэрибэ. Мүн тэрэл шэгээрээ лампань носоно, хамаг юумэн хуу байрадаа, гансал унтангүй хоноһон хоёрой зугаа ондоо болоһон хэбэртэй. Аюша Раднаевич айлшанайнгаа баруун гарыень баринхай аалиханаар дуулажа байба, харин айлшаниинь толгойгоо тонгойлгоод хүдэлэнгүй һууна. Гайхаһан Эрдэни үндыжэ харанам гэхэдээ, амаа ангайшоо һэн: энэ танигдаагүй хүнэй хасар дээгүүр томо нёлбоһод нэгэн-хоёроор доошоо халтиран унажа байгаа һэн...

Үглөөдэрынь бүхы һургуулиингаа шабинарые линейкэдэ татажа зогсоогоод, Аюша Раднаевич һургуулиингаа багшанараар гаража ерэбэ. Аполлон Доржиевич тээшэ заажа, богонихон үгэ хэлэбэ:

— Багшанараар дутажа зободог һэмди. Шэнэ багшатай болообди. Энэ. Танилсагты!

Аполлон Доржиевичын мэндэшэлэлгэдэ һурагшадай хүсэд харюугаа үгэжэ дүүргээшгүй байтар, директор эгсээр эрьелдээд, һургуулиингаа хэрэлсээ тээшэ ошобо. Хүнэй үгые нэгэтэшье таһалжа үзөөгүй директорайнгаа иимэ огсомоор үзэгдэхэдэ гайхаһан багшанар аалихан хойноһоонь һубарижа, һурагшадшье шаг шууяатайгаар классууд т[illegible] гүйлдэбэд.

(Үргэлжэлэлын хожом гараха)

Июлиин 18-да Улан-Удэдэ зарлагдаһан РСФСР-эй уран зохёолшодой правлениин секретариадай суглаа үгтуулан

Ш. НИМБУЕВ.

Нимбуу Боршогор

(Түрэл нютаг тухай шүлэгүүдһээ)

I.

Хадын хаяада,
Харгын хажууда,
Боробтор шулуутай,
Бооридоо шугытай,
Боршогор гэгдэдэг
Борьегор хадахан
Шобойхожо харагдан,
Тобойхожо һуудаг юм.

II.

Үсөөхэн үхэртэй,
Үхибүүд олонтой,
Үгытэй Нимбуутан
Боршогорой тэндэхэнэ
Боролжо, хартаганаатай
Сабшалантай байгаад,
Садатарнь уһалжа,
Сабшадаг байгаа.

III.

Үхибүүн ябатараа
Үбдөөд эдэгэхэдээ
Хэлэгүй болошоһон
Хэмгүй хайратай,
Зангалсан хэлсэдэг
Залуу Нимбуу
Оронине доһолгоһон
Октябрь тухай,
Олоной багша
Ленин тухай,
Ехэ жаргалай
Ерэхэ тухай
Батаар ойлгоод,
Баггүй ехээр
Баярлан хүхеэд,
Байха һуухаяа
Болишоо... Теэд...

IV.

Хүйтэн үбэл
Хүнэй үхэр
Хүлһөөр тэжээжэ,
Хүбшэдэ байтараа
Хадхаляада сохюулан
Халууран унажа,
Үгытэй Нимбуу
Үхөө бэлэй,
Холын тэрэ
Хорин ондо...

V.

Теэд мүнөө
Тэрэ Нимбуу
Амидыран бодоо,
Алдартай болоо:
Баян колхозой
Баггүй үргэн
Эгээл ургасатай
Эрхим сабшалан
Үни нүгшэһэн
Үгытэй Нимбуугай
Нэрээр нэрлэгдээд,
«Нимбуу Боршогор»
Боложо тохороо.

VI.

Ушарынь энээнэй
Уудалха хэрэгтэй...
Маарагтын зондо
Мартагдангүй
Мүнхэжэһэн үгэнүүд
Мүнөөшье бии:
«Хэлэгүй Нимбуу
Хэнһээшье һайхан
Сэбэр арюун
Сэдьхэлтэй байгаа».
«Тулиһан ядаһанда
Туһалхал гэжэ
Улаан голһоо
Оролдодог байгаа».
«Ерэхэ сагай
Ехэ жаргалда
Эгэршэгүйгөөр
Этигэдэг байгаа».

VII.

Хүн зондо
Хүндэтэй ябаһан
һайхан сэдьхэлтэй,
һайхан хүсэлтэй,
Үгытэй Нимбуу
Үхэнгүй мүнхэрөө:
Золоо олоһон
Зонойнгоо дуудан,
Уярма һайханаар
Уряалан гэхэдэнь,
Уриханаар энеэн,
«Ура!» хашхаран,
Боршогорой оройһоо
Бодожо ерээ,
Урдаа, гартаа
Улаан туг бараад!
Ура! Ура!!!

РСФСР-эй уран зохёолшодой правлениин секретариадай суглаан болохо тухай һураг суу бүхы республика доторнай таранхай. Эдэ үдэрнүүдтэ һургуулиин хүүгэдшье библиотекэһээ номуудые урда урданайхиһаа олоор абажа уншана. Зураг дээрэ: Байкало-Кударын аймагай хүүгэдэй библиотекые даагша В. А. Залуцкая һурагшадта ном үгэжэ байна.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Алексей БАДАЕВ.

ЛИРИЧЕСКЭ ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДЬЭЭ

I. Зүүдэндэш харагданаб

Одото амгалан
Огторгой доро
Нютагайм басагад
нойрсоно.
Номгоншье,
һэргэгшье нойроор,
Хуургайтаһан хасарнууд
доогуураа
Холожо шэрүүжэһэн
Хургадаа дэлгээд...
Шарабтар үһэтэй,
Харахан гэзэгэтэй,
Шарай түхэлөөрөө
сэбэрхэнүүд—
Бэе бэеһээ ондоохонуудш
һаа,
Байтараа обёорходош,
түһөөтэйнүүд.
Амарна баян бэреэдүүд
Амтан зүүдэ зүүдэлэн.
Таалуулаагүй
Булхагархан
уралнуудаараа
Шэбэнэлдэнэ юушьеб,
Таатайгаар зүүдэндээ
Энеэбхилэлдэнэ
юундэшьеб...
Одото амгалан
Огторгой доро
Оройдоош үргэһэм
хүрэнэгүй.
Газар дэлхэй дээрэ
гансахан —
Гансахан шиниингээ
зүүдэн соо
Харагданаб гээд лэ
һанахадаа
Хүнгэншье болоно досоом,
Болоно баяртайшье...
Бодоод үзэхэдэм
гунигтайшье...
Хаагуур шамаяа
бэдэрхэбиб,
Хаана холо аад, ойро
шамаяа,
Зураг бэшэ, амиды
шамаяа,
Золгоогүй аад, танил
шамаяа,
Эгээлэй олон басагад
сооһоо
Эгээл һайхан сэсэг
шамаяа?
Одото амгалан
Огторгой доро
Золгохобди хаанашьеб
хоюулан,
Зүүдэндэш бэшэ, урдашни
Зогсожо байхаб, харюудан.

II. Энеэбхилгэ

Энеэбхилгэгүйгөөр
амндархань
Энэ дэлхэйдэ хэсүүтэй.
Хүхюутэй
энеэбхилгэгүйгөөр,
Хонгёо соггой
энеэдэгүйгөөр
Хонохомнайш бэрхэтэй.
Эгээлэй үдэрнай
Энеэбхилгын толон соо
түрэнэ.
Эгээлэй үдэрнай
Энеэбхилгын толон соо
үнгэрнэ.
Залаагаараа таряан
энеэбхилнэ.
Галаараа мартен
энеэбхилнэ.
Армагаараа барилга
энеэбхилнэ.
Түрүүшынхеэ нялха
энеэбхилнэ.
һаруул һайхан ерээдүй
руу
һанаагаа зобонгүй
харанабди.
Харанхые хайласа
энеэбхилдэг
Хүнүүдые бидэнэр
амаршалнабди.
Энеэбхилгэ, энеэбхилгэ,
энеэбхилгэ...
Энеэбхилгэ урдамнайш,
хойномнайш.
Ильичын дулаахан
энеэбхилгэ
Гэрэлтүүлнэл
ажабайдалымнай!

Сэсэншье, хурсашье...

(Бичурын оньһон, хошоо үгэнүүд)

Амталһан хирээ
Арбан гурба эрьехэ.

* *

Бөөрэ эдиһэн
Бөө тарган,
Буруу эдиһэн
Шоно тарган.

* *

Гал уһан хоёрто
ама бү алда.
Галзуу һогтуу хоёрто
үгэ бү дуугара.

* *

Гэр бүри
Гэбшэ бү боло,
Газар бүри
Габжа бү боло.

* *

Зобоһон хүн
Зоо дулаасаха,
Ядаһан хүн
Ямба эдлэхэ.

* *

Мэргээр буудахадаа
Нэгэ-хоёрые онохо,
Мэргээр хэлэхэдээ
Мянгые онохо.

* *

Тохомоо сэхэ тохоһон
эрэ эрхим,
Тогоогоо сэхэ табиһан
эхэнэр эрхим.

* *

Тулижа муудатараа
Тулам бү дэрлэ,
Туража үхэтэрөө
Хулгай бү хэ.

* *

Тэнэг сэсэн хоёр
хөөрэлдэжэ болохогүй,
Тэмээтэй ябган хоёр
шэбэнэлдэжэ шадахагүй.

(Д. Мадасоной
суглуулбариһаа).

Г. ЧИМИТОВ

Заабариниша поршоонхо

(БАСНИ)

Хабтагар ехэ портфель һугадаа хабшууланхай
Хаһатай, нюдэнэй шэлтэй нэгэ поршоонхо
Маадагар будүүзгэй юумэ ташаагаа туланхай
Малай байрада нэгэтэ ороо һэн ха.
Холоһоо ябаһан залуу дарга һааб даа,
Хорёо хото соо ородогынь ехэл болоо.
Харин өөрөөш хүсэд ойлгохогүй аад даа,
Хараһаар эндэ дутуу дунда зүйл олоо:
— Хайшан гэжэ ажалладагтнай эли тодо—
Хашаан унанхай, баригдаагүй,
Харша соотнай юрэдөө ороходо,
Ханань хара, сагаадагдаагүй.
Үбһэ тэжээл хэхэ хайрсаг яаһам?
Үлтиржэ, шоройлоор зууралдана ха юм!
Шэбхэ шабааһаа арилгахаа яанат?
Шэнхэгэй үнэр—пэххи! Мал яажа амилха юм!—
гэжэ байжа
Гэдэгэр манай залуу поршоонхо
Гэдэһээ эльбэсэгээн малайжа.
Гэмгүй гэгшээр шуумжэлшоо һэн ха.
Харин удаань гэдэргээ хараад
Хараал, гашаи табиһанаа мартаад
Харша хорёо соогуур шэншэлжэ.
Хара шорой, шэбхэ онгилжо,
Мэхиинэ. үбһэнэй үйрэдэһэ оложс.
Мэнэ гэдэһээ дүүргээд,
Нойтон шабар руу орожо,
Нойрсошоһониинь тэрэ гээ...

* *

Заабариншалжа һурашанхай
Зарим иимэ поршоонхы
Заха үзүүр харалайб даа.
Заажа нэрлээдш яалайб даа.
Зон ниитэһээ дээгүүрби гэжэ
Зорёон өхээрхэжэ аашалдаг аад,
Гууляа бултайлган, мэдэгдэжэ,
Гутадаг амитад байдаг даа.

ЭРХҮҮ ГОЛОЙ ЭРЬЕДЭ...

Репортаж

ЭРХҮҮ ГОЛОЙ ЭРЬЕДЭХЭНЭ, хангалтама hайхан сэсэгүүд соо холимог модонуудаар хүреэлэгдэhэн туб түхэреэн талмай дээрэ бишыхан майханууд жэрылдэнэ. Энэмнай Зуун-Мориной найман жэлэй hургуулиин hурагшадай үйлэдбэриин бригадынхид.

...Үглөөнэй 6 час. Эгээл энэ үедэ горнын хонгёо абяан талмай дүүрэн зэдэлшэбэ. Элдэб үнгын майкатай, оодон үмдэтэй, хүрин хара бэетэй үхибүүд гэнтэ үнөөхи майхануудhаа гүйлдэн гарамсаараа, тунгалаг, hэрюухэн агаарта ирагуу hайхан хүгжэм доро үглөөнэй зарядка хэжэ эхилнэ.

hүүлээрнь хэдэхэн минутын үнгэрөөд байхада тэдэнэр түргэн урасхалта голой эрьедэ ерэжэ, нюур гараа угаана, сээжэ нюргаяа нойтон полотенцээр үринэ...

ТИИhЭЭРШЬЕ БАЙТАРНЬ хонхын абяан жэнгиржэ, «эдеэн бэлэн болоо» гэhэн тэмдэг үгтэнэ. Үхибүүд эндэ тэндэhээ түргөөр сугларжа, үдхэн набша намаатай модонуудай hүүдэртэ түхеэрэгдэhэн ута столдо hуужа хооллоно.

Үглөөнэй эдеэлэлгын дүүрэхэлээр, хүгжэмэй аялга доро үхибүүд талмай дээрэ сугларна. Тиин бригада бригадаараа хубааран жагсана. Лагериин начальнигай хажууда бригадирнууд ерэжэ, үдэрэйнгөө даабари абана. Тиигэжэ 4 бригадын 3-ниинь хартаабхынгаа поли дээрэ ажаллаха болоно.

ТЭДЭНЭР 20 ГЕКТАР хартаабхын газар дээрэхи буртаг ногоо түүжэ, ургасын эшэ өөдэ шорой обоолно, канаваар уhа урадхуулжа, полёо уhална.

Зүгөөр эндэнь үшөө үбэл байхада hурагшад наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргажа эхилhэн юм. Энэ туршалгын участок hургуулида түрүүшынхеэ 1958 ондо эмхидхэгдээ. Хойто жэлынь багша Д. Ш. Будаевай хүтэлбэри доро hурагшадай бригада 20 га талмайhаа Түнхэн нютагта үзэгдөө дуулдаагүй үндэр ургаса—гектар бүриhөө 250 центнер хартаабха ургуулжа шадаа hэн. Тэрэ гэhэнhээ хойшо hурагшад жэл бүри үндэр ургаса абадаг болонхой.

Мүнөө багша Е. Н. Алагуевагай хүтэлбэри доро 30 hурагшад хартаабхын поли дээрэ ажаллажа байнхай. Тэдээн соохоо Жора Илтаковой хүтэлбэрилдэг бригада онсо шалгарна, хүтэлбэрилэгшынгөө үгэhэн ямаршье даабари эрхимээр дүүргэнэ.

Сахарай свёклын поли дээрэ нүхэр Т. П. Шорстовагай хүтэлбэри доро хоёр бригада ажаллана. Энэ ургамал урда жэлнүүдтэ Түнхэндэ таригдадаггүй байhан. Мүнөө hурагшад республикын түрүү свёклошодой заабаринуудые гүйсэд бэелүүлнэ гэхэдэ алдуу болохогүй.

ҮЙЛЭДБЭРИИН БРИГАДЫНХИД үшөө нэгэ тон харюусалгатай даабаритай юм. Зэргэлээд байгааша тарьяанай поли дээрэ зумбраанууд угаа олоор үдэшэнхэй. Тэдэ хорото «дайсадые» үгы хэхын тула Жамбал Удаевай звено мүнөөдэр ажаллаба. Үхибүүд даабаряа угаа оролдосотойгоор дүүргээ.

hурагшад хэдэн үдэр соо 300 шахуу хоротоние хюдаа. Зүгөөр hурагша бүхэн 100—100 зумбараа бариха даабаритай.

ҮГЛӨӨНЭЙ 10 ЧАС. Наранай элшэ бүри шангаар шаража эхилнэ. Эгээ энэ үедэ үхибүүд хэжэ байhан ажалаа үдэшын hэрюун болотор орхижо амардаг, сэнгэдэг, наададаг юм.

Горнын «амарагты» гэhэн тэмдэг дуулахалаараа, үхибүүд голой эрьедэ сугларжа, уhанда шунгана. Тэндэhээ гараад, хүн бүхэн өөрынгөө эгээл дуратай юумэ хэнэд: hонин ном уншана, шатар, дойбод табина, волейбол сохино.

Сагай үнгэрхэ орой мэдэгдэнэгүй. Үдын эдеэнэй hүүлээр бригадын гэшүүд бултадаа Эрхүү голой эрьеэр экскурсида гарана.

Тэндэhээ үхибүүд ехэл хүхюун, баяртайнууд бусабад. Уданшьегүй «амарха, унтаха» гэhэн горнын абяан зэдэлэн сууряатана.

Д. Ошоров.

ШАНГА ТУЛАЛДААН ЭХИЛЭЭ

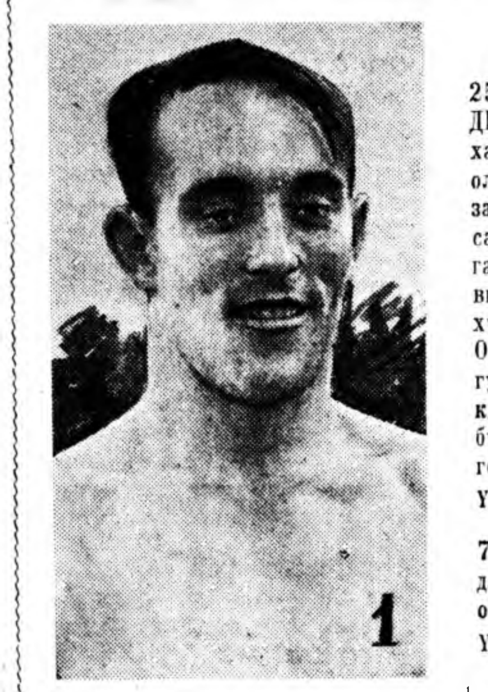

БҮХЭ БАРИЛДААН

УРЖАДЭР БУРЯДАЙ АССР-эй 25 ЖЭЛЭЙ ОЙН НЭРЭМЖЭТЭ СТАДИОН дээрэ бурят барилдаа, hур харбалгые харахаяа сугларагшад олон байба. Жэл бүри үнгэргэгдэдэг заншалта энэ уулзалгада хабаадалсахаяа ерэгшэдэй дунда нютаг нугадаа эрхимлэжэ гараашад, Тувын автономно областиин, Эрхүү, Читын областьнуудай, Усть-Ордын, Агын национальна округуудай, Бурядай республикын бүхэшүүл шамбай шалдан хүбүүдээр хүсэ шадал, барилдаанай гохо мэхэ, оньhон аргаяа туршажа үзэлсэхэеэ сугларaa бшуу.

..Түрүүшын үдэр — июлиин 7-до бурят барилдаанай программада оруулагдаhан Тувын автономно областиин «Хурет» гэжэ барилдаан үнгэргэгдэхэ. Энэ барилдаанда бүхы командануудхабаадалсаха юм, —гээд дикторэй соносхоходонь сугларагшад ехэ хүхюутэй баяртайгаар угтана.

hонирхолтой энэ тулалдаамнай Тувын арадуудай национальна барилдаан гэжэ тоологдодог. hүүлэй гурбахан жэлэй туршада тус hорёон hэргээгдэжэ, байгша оной программада—манай бурят барилдаанда оруулагданхай.

— «Хурет» бурядай национальна барилдаанда орходоо онсо илгаатай юм. Юуб гэхэдэ, нэн түрүүн бурят барилдаанда хубсаhагүйгөөр барилдахада hайн. Хоёрдохёор, «Хурет» барилдаанда хабаадалсагшад барилдагшадай бэе бэеhээ барилсахын тула тусхай хубсаhа, гутал (сабхи) үмдэдэг байнабди. Ямар хүниинь илаа гэжэ тоологдохоб гэээ hаа, али нэгэниинь нэгэ мүсөөрөө газар дайраал hаа, тэрэнь шүүгдэhэндэ тоологдодог, — гэжэ Тувын автономно областиин түлөөлэгшэ Алексей Кумаяк хөөрэнэ.

...Тувын арадай гуримаар «Бургэдэй» хатарай ирагуу гоё хүгжэм доро хорёод барилдаашад талмай дээрэ гаража, нахис хотос хатаралдана. Тэрэнээ гүйсэдхэhэнэйнгээ удаа эдэнэрнай ногоон зүлгэ талмай дээрэ гаража, барилдаагаа захалба. Шэгнүүртэн соохоо эгээл хүнгэн бэетэйшүүл—Виктор Баймеев (Усть-Орда), Когел-оол Ооржак гэгшэд талмай дээрэ гарана.

Тувын арадай энэ барилдаагаар түрүүшынхеэ туршалсажа байбашье, Баймеев нүхэрөө унагаажархина. Мүрысөөнэй эхилhээр хоёр час шахуу сагай үнгэрөөд байхада, Усть-Ордын барилдаашан Баймеев hонирхолтой энэ барилдаагаар чемпион болоhон байна. Хүнгэн, дунда зэргын бэетэйшүүл соохоо Тувын автономно областиин бүхэшүүл Тодоо Куулар, Киров Хоимушку гэгшэд эрхимлэжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнэ.

Харагшадай үнинэй хүлеэhэн Алексей Миронов (Усть-Орда) Агын бүхэ Ванданов хоёр—эгээл хүндэ бэетэйшүүл бодохо болобо. Судьягай жэмбүүрээ эшхэрхэтэй зэргэ Агын бүхэ нүхэрэйнгөө үреөhэн хүлые саб шүүрэн абажа унагаажархиба. Югээшье мэдэнгүй унаhан суута Миронов уруу дуруу юумэн hууридаа ошожо hуушана. Эдэнэрэй удаа Алексей Кумаяк (Тува) Иван Сыркин (Галуута Нуурай шахтёр) хоёр зүлгэ ногоон дээрэ гарана. Хэдэхэн минутын туршада бэе бэеынгээ оньhо, мэхэ гохоор доботолсоhон эдэнэрнай гэнтэ саб шүүрэлдээд, Иваниинь нүхэрөө хүсөөрөө унагаажархиба.

hУР ХАРБААН

Стадионой нүгөө хажууда hур харбалгаар баhал hонирхолтой мүрысөөн эхилээ. Тэдээн соохоо уулзалгын түрүүшын үдэр Читын областиин Агын национальна округой түлөөлэгшэд шалгараа. Эрэшүүлэй дунда 40 метрын зайда 8—8 годли харбагшад соохоо Агын округой Могойтын Кировэй нэрэмжэтэ колхозой электромоторист Дугар Дамбаев абажа боломоор 80-hаа 68 очко абажа, мүнөө дээрээ түрүү hуурида ябана. Мүн хоёрдохи hуурида энэ округой Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой модошо дархан Дондок Намсараев гаранхай. Эдиршүүл соохоо (Урда Агын) hурагша Бальжинимаев шалгараа. Тэрэ хамта дээрэнь 39 очко абанхай. Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые Усть-Ордын Олег Степанов, Тувын автономно областиин Мерген-оол Куулар гэгшэд хубаалдаа.

Үсэгэлдэр, мүнөөдэр мүрысөөн үргэлжэлүүлэгдээ.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Хүндэ бэетэйшүүл соохоо эрхимлэжэ чемпион болоhон Иван Сырнин. 2. Барилдаашад харуулагдана. 3. Бурядай hуршан Лубсанов.

Л. Хайдуровай фото.

Эндэмнай нютагжанхай

Байгал далайда шудхадаг Толбузиха голой адагта сазан загаhан Амур мүрэнhөө асаргадажа табигдаhан юм. Тэрэнэй нэгэнэй шэгнүүрынь аяар хоёр пүүд шахуу болоhон байгаа. Сазан далайhаа гаража, Сэлэнгэ голоор өөдөө үгсэhэн байна. Тэндэhээ Баянголдо ороод, Галуута-Нуурта ерэжэ байрлаhан домогтой. Тиигээд эндээ яhала таараа, үдөө юм.

Байгша оной январь hарада тэрэнэй хоёр мянгаад жараахайнуудые барижа, Баргажанай Рангатуй нуурта табигдаа hэн. Сазан хадаа уhанай ургамалнуудаар, жэжэ амитадаар хооллодог дээрэhээ нуур сөөрэмдэ дуратай байдаг.

Сэлэнгын Окунево нуурта хэртэгэнэ загаhан (лещ) олоороо үсхэбэрилэгдэдэг. Тэрэ Красноярай Убинска нуурhаа асаргадаhан түүхэтэй. Энэ загаhан табан килограмм хүрэтэр татадаг.

Мүн тус нуурта карп загаhан ажамидардаг. Тэрэнэй шэгнүүр пүүдhээ дээшэ болодог. Анхандаа Эрхүүгэй Ордын нуурhаа асаргадаhан байгаа. Эдэ загаhад мүнөө Бичурын Калининай нэрэмжэтэ колхозой Алташын нуурта нютагжанхай.

М. Бакутин, биологиин эрдэмэй кандидат.

Иигэжэл хүдэлхэ хэрэгтэй

ШЭНЭ НОМ

Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй II съезд дээрэ Мухаршэбэрэй аймагай Шэнэ Заганай хүдөөгэй библиотекын (даагшань Е. К. Брун) хүдэлмэри hайшаагдаhан, бусадта жэшээ болгон харуулагдаhан байгаа.

— Манай библиотекэ партиин XXI съездын, КПСС-эй ЦК-гэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые арад зондо ойлгуулжа үгэхэ, хүдөө ажахын шэнэ түйлалтануудтай, түрүү дүй дүршэлтэй колхознигуудые танилсуулжа, артелиин үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тушаа оролдожо, уран hайханай, шажанда эсэргүү зохёолнуудые уншагшадтаа дамжуулха зорилго табина,—гэжэ Елена Клементьевна хөөрэнэ.

Энэ харюусалгатай хэрэгээ тус библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй хайшан гэжэ дүүргэжэ байhан тухай, ажалаа ямар аргаар эмхидхэдэг тухайнь Бурядай номой хэблэлээр hаяхан гаргагдаhан «Номые ажабайдалтай нягтаар холбохын түлөө» гэhэн гаршагтай брошюра соо (авторынь А. Я. Нагорнова) тодорхойгоор харуулагдана. Тэдэнэр гансахан ном тараагаад лэ ажалаа хизаарладаггүй. Е. К. Брун фермэ, отара, бригадануудаар ходо ябажа, номой удха шанар тухай hонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые, зарим hонин номуудаарнь уншагшадай конференци үнгэргэдэг, хонишод, hаалишадай ажал хүдэлмэритэй танилсаад, түрүү дүй дүршэл тухай али нэгэн ном, брошюра уншахыень дурадхадаг юм.

Жэлэй эхинhээ хойшо Ж. Тумуновай «Нойрhоо hэриhэн тала», Х. Намсараевай «Үүрэй толон», М. Шолоховой «Шэнэ газар хахалагдаа» гэhэн номуудаар уншагшадай конференци үнгэргэгдөө. hаалиин фермынхидтэй П. Жалсановагай «Хайшан гэжэ ехэ hү hаанабиб» гэhэн брошюраар конференци үнгэргэгдэhэн байна гэжэ автор бэшэнэ. Мүн бүлэг бүлэг уншагшадтай, жэшээлхэдэ, эхэнэрнүүдтэй, залуушуултай, үхибүүдтэй ами аминдань тусхай асуудалнуудаар үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг. Конференци, али нэгэн үдэшын хайшан гэжэ бэлэдхэгдэдэг, ямараар үнгэрдэг тухайнь брошюра соо дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ.

Шэнэ Заганай библиотекэ hайнаар түхеэрэгдэнхэй. «КПСС-эй XXII съездые угтуулан, замаймнай залуушадтай зэргэшэгты» гэhэн стенд түрүү дүй дүршэл тухай хөөрэнэ. Эндэнь манай орондо мэдээжэ болоhон Татьяна Перешивко, хоёр дахин Социалистическэ Ажалай Герой Евгения Долинюк, республикын түрүүшүүл, Социалистическэ Ажалай Геройнууд хонишон Б. Доржиева, hаалишан П. Жалсанова гэгшэдэй дүй дүршэл үргэнөөр харуулагдана. Тэрэшэлэн «Колхозой социалистическэ уялганууд», «Хүдөө ажахыгаар юу уншахаб» гэhэн стенд, номой элдэб выставкэнүүд бии, номуудай библиографическа шэнжэлэл үнгэргэгдэдэг. Малай фермэ, бригадануудаар 16 нүүдэл библиотекэ хүдэлнэ, тэдэнь номдо дуратайшуулда даалгаганхай.

— Библиотекын хүдэлмэридэхи амжалта,—гэжэ автор бэшэнэ,—**тэрэнэй соведэй (7 хүнhөө бүридэдэг) эдэбхитэдэй (13 хүн) эбтэй эетэй ажалай үрэ дүн болоно.** Саашань автор соведэй хүдэлмэри тухай, библиотекын хүдэлмэри түсэблэлгэ тухай тодорхойгоор тоолоно.

Энэ брошюра хүдөөгэй соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ туhатай байха гэжэ hанагдана.

Д. Цыренов.

ЗУНАЙ ТУНГАЛАГ ҮГЛӨӨГҮҮР...
В. Николаевай фотоэтюд.

Дэлхэйн саанахаа

МНРП-гэй XIV съезд дүүрэбэ

УЛАН-БАТОР, июлиин 7. ТАСС-эй корреспондентнүүд Д. Бочаров, В. Петренко мэдээсэнэ: МНРП-гэй XIV съездын түгэсхэлэй заседани дээрэ партиин хүтэлбэрилхы органуудта hунгаhан hунгалтануудай дүнгүүд соносхогдоо.

МНРП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Ю. Цеденбал съездын дүүрэхын урда тээхэнэ богонихон үгэ хэлэбэ. Партиин зэргэнүүдэй бата нэгэдэлтэй, өөрынгөө центральна комитедые тойрон, эб хамта жагсаалтай байhанииень съездын хүдэлмэри тодоор харуулба гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Өөрынгөө марксистско-ленинскэ партиин хүтэлбэри доро ябажа, агуухэ Советскэ Союзай, бусад социалистическэ оронуудай улам ургажа байгаа туhаламжада түшэглэн, монгол арад партиингаа хараалhан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ байhандань маргалтагүй гэжэ Ю. Цеденбал хэлэбэ. МНРП-гэй XIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэе гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлээ.

Съездын делегадууд, айлшад коммунистнуудай гимн — «Интернационал» зоригжолтойгоор дуулаба.

Съездын дүүрэhэнэй hүүлээр Центральна Комитедэй пленум болоод, тэндэ нүхэд Ю. Цеденбал, Ж. Самбу, Л. Цэнд, Д. Балжинням, Ц. Дугэрсурэн, Д. Моломжамц, Н. Жагварал гэгшэд политбюродо hунгагдаа. Н. Лубсанравдан, Д. Майдар гэгшэд политбюрогой гэшүүндэ кандидадуудаар hунгагдаhан байна. ЦК-гэй нэгэдэхи секретаряар Ю. Цеденбал, секретарьнуудаар Л. Цэнд, Д. Балжинням, Ц. Дугэрсурэн hунгагдаа.

Улан-Баторта советскэ выставкэ нээгдэбэ

УЛАН-БАТОР, июлиин 7. ТАСС-эй корреспондентнүүд Д. Бочаров, В. Петренко мэдээсэнэ: Монголой Арадай Республикын ниислэлдэ СССР-эй арадай ажахын амжалтануудай выставкэ мүнөөдэр нээгдэбэ. Выставкэдэ орохо үүдэнэй талмай дээрэ олон хүнэй хабаадалгатай митинг болобо. МНРП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Ю. Цеденбал, МНРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, олониитын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, соёл болбосоролой, эрдэм ухаанай ажал-ябуулагшад, хүдэлмэришэдэй коллективүүдэй, студентнэрэй, hурагшадай түлөөлэгшэнэр, МНРП-гэй XIV съездын айлшад — аха дүү коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай делегадууд тэрэ митингдэ хабаадалсаба.

СССР-hээ МНР-тэ байдаг элшэн сайд А. И. Хворостухин митинг нээгээ. МНРП-гэй ЦК-гэй секретарь, монгол-совет хани барисаанай общестын түрүүлэгшэ Л. Цэнддэ тэрэ үгэ үгэбэ. Монгол-совет хани барисаанай hарын үедэ, Монголдо арадай революциин болоhоор 40 жэлэй ойн гүйсэхэеэ байхада советскэ выставкын нээгдэhэн ушар монгол арадта ехэ hайндэр болоно гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ выставкэ манай ниислэлые гоёохоhоо гадна, монгол хүдэлмэришэд, тарьяашадта ёhотойл университет болохо байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Совет дүй дүршэлые манай арад заабол хэрэглэдэг заншалтай болоо. Тиигээд манай арад тэдэ дүй дүршэлыень өөhэдынгөө шадабари болгохо гэжэ оролдоно. Монгол, совет арадуудай гайхамшагта, заншалта хани барисаае саашадань бүри ехээр бэхижүүлхэ хэрэгтэ выставкэ туhа нэмэри болохо гээд этигэhэнээ нүхэр Цэнд мэдүүлээ.

Сугларагшадта халуунаар угтагдаhан советскэ партийно-правительственна делегациие толгойлогшо М. А. Сусловта үгэ угтэбэ.

Өөрынгөө ажабайдал, өөрынгөө ажал-хүдэлмэри тухай шадаал hаа hайнаар, бүхы талаhаань монгол нүхэдтөө хөөрэжэ үгэхэ гэжэ совет хүнүүд энэ выставкые бэлдэхэдээ хүсэhэн байна гээд М. А. Суслов хэлээ. Энэ выставкэ хадаа манай совет байдалай сонхо үргэнөөр нээжэ үгэнэ гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлбэ.

Совет хүнүүд ажалайнгаа үрэ дүнгөөр омогорхохо ёhоороо омогорходог гэжэ М. А. Суслов саашань тэмдэглэбэ. Манай ленинскэ партиин болохоёо байhан XXII съезд совет хүнүүдэй урда гайхамшагта арга боломжонуудые нээжэ үгэхэ. Совет хүнүүд тэрээгээрнь омогорхожо, шэнэ амжалта туйлахаар зоригжоно. Урагшаа, өөрынгөө нангин зорилго тээшэ дабшан ябахатайгаа хамта шэнэ ажабайдал байгуулхадань бусад социалистическэ оронуудта hайн hайхан hаналтайгаар, үнэнхэ зүрхэнhөө туhаламжа хүргэхэ гэжэ совет хүнүүд оролдоно. 40 жэлэй туршада ашатай hайнаар хүгжэжэ байhан совет-монгол хани барисаан, харилсаа холбоон энээнэй үнэншэмөөр жэшээнь болоно.

Манай нүхэрэй ёhоной харилсаа холбоо, аха дүүгэй туhаламжа саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ энэ выставкэ ехэ нэмэри оруулха гэжэ М. А. Суслов хэлэбэ.

Совет арад монгол арадта шэнэ, жаргалтай байдалай харгы зам заажа үгөө гэжэ выставкын нээгдэhэнтэй дашарамдуулан үгэ хэлэхэдээ, МНРП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал мэдүүлээ.

Нүхэр М. А. Сусловай выставкэ нээхэ ёhолол дүүргэhэнэй hүүлээр МНР-эй, Монголой правительствын хүтэлбэрилэгшэд, олониитын түлөөлэгшэд, гадаадын оронуудай айлшад выставкын экспонадуудтай hонирхолтойгоор танилсаба.

Лондондо советскэ промышленна выставкэ нээгдээ

ЛОНДОН, июлиин 7. (ТАСС). Баяр ёhололой оршон байдалда Лондоной эгээ ехэ выставкын гэртэ, «Эрлс Кортдо» советскэ промышленна выставкэ мүнөөдэр нээгдээ. СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев выставкые нээбэ. Худалдаа наймаанай бүхэсоюзна палатын президент М. В. Нестеров, Великобританиин худалдаа наймаанай министр Р. Модлинг выставкэ нээхэ үедэ үгэ хэлэhэн байна. Великобританиин премьер-министр Г. Макмиллан, Великобританиин правительствын бусад гэшүүд выставкые нээхэ ёhолдо байлсаба.

Советскэ выставкэ харахаяа ерэhэн хүнүүдтэ зорюулжа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев амаршалга эльгээгээ. Великобританиин арадай амгалан ёhоор hалбаран хүгжэхыень совет арадай, өөрынгөө нэрэhээ Н. С. Хрущев үнэнхэ зүрхэнhөө хүсэбэ.

Советскэ правительствын даалгабаряар мүнөөдэр Лондондо советскэ промышленна выставкэ нээхэ ехэ золтой байбаб гэжэ Н. С. Патоличев хэлээ. Великобританиин премьер-министр г-н Макмиллан, Британиин правительствын бусад гэшүүдэй, Великобританиин худалдаа наймаанай, ниитын бүлэглэлнүүдэй түлөөлэгшэдэй выставкэдэ ерэhэндэнь угаа ханамжатай байhанаа Н. С. Патоличев мэдүүлбэ. Хүн түрэлхитэнэй хүгжэлтын замаар саашадаа дабшахын түлөө бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохо шухала. Н. С. Хрущев толгойлогшотой Советскэ правительствын политикын үндэhэ hууринь энэ болоно бшуу гэжэ Н. С. Патоличев саашань үргэлжэлүүлбэ. Иимэ hайн hайхан хэрэгтэ, худалдаа наймаанай экономическа харилсаануудта бидэнэр ехэ hуури гарганабди. hүүлэй жэлнүүдэй туршада советско-британска худалдаа наймаан зарим тэды hайжараа, хоёр жэлэй саада тээ баталагдаhан худалдаа наймаанай табан жэлэй хэлсээн амжалтатайгаар дүүргэгдээ гэжэ Н. С. Патоличев тэмдэглэhэн байна.

Советско-британска худалдаа наймаа саашадань үргэдхэхэ, хоёр оронуудай арадуудай хоорондоо үгэеэ ойлголсодог болохо хэрэгтэ Лондондо нээгдэhэн советскэ промышленна выставкэ шэнэ алхам болохо гэжэ найдаhанаа Н. С. Патоличев мэдүүлээ. Тиигээд выставкын нээгдэhэн тухай соносхобо.

Выставкэ нээхэ ёhололой дүүрэhэнэй hүүлээр премьер-министр Макмиллан, правительствын бусад гэшүүд выставкэ хараба.

Лондондо нээгдэhэн советскэ промышленна выставкэ тухай Англиин хэблэл иигэжэ бэшэнэ

ЛОНДОН, июлиин 7. (ТАСС). Тэндэ нээгдэhэн советскэ промышленна выставкэдэ Англиин хүн зон угаа hонирхолтойгоор хандаба.

Выставкын директор Б. С. Гордеевэй, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличевой болон выставкэ тухай асуудалнуудта зорюулагдаhан бусад бэшэгүүдые «Дейли Уоркер» газетэ толилоо.

«Энэ выставкые харангүй үлэжэ болохогүй. Худалдаа наймаан дайн байлдаанай түлөө бэшэ, эб найрамдалай түлөө хүгжөөгдэг гэжэ бидэнэр хүсэнэбди. Дайнай хорото муухай хойшолонгуудые усадхахын түлөө худалдаа наймаа хэхэ хэрэгтэй» гэжэ тред-юнионуудай Британиин конгрессэй генеральна соведэй түрүүлэгшэ Э. Хилл мэдүүлээ.

Эртэ сагай амитанай яhан

Байгша оной май hарын hүүлээр Суулгын совхозой гурбадахи фермын хүдэлмэришэн Бабасан Дамбиев газар дороhоо эртэ урда сагай айхабтар томо амитанай араг яhа олоhон байна. Тэрэнь Алташа горхонhоо ехэшье холо бэшэ, элhэн гангын шорой доро хэбтээ. Ямар яhанууд бэ гэбэл: хоёр эбдэрхэй үргэнүүд шүдэтэеэ, адхаалай яhан, hээрэй табан толгой, хүзүүнэй хоёр яhан гэхэ мэтэ болоно. Хахад сэмгэнэй яhые шэгнэжэ үзэхэдэ, 5 килограмм шахуу татаа. Янза, байгуулгаараа эдэ яhанууд эртэ урда сагай зубрын яhан гэхээр, тиигэбэшье эрдэмтэдэй шэнжэлжэ үзөө hаа, ондоошье амитадай яhан байжа болохоор тухайлагдана.

Мүн тэрэ газартань hайнаар малтабал, бэшэ яhанууд олдожо магад. Ушарынь нүхэр Дамбиев ябаhан нүхэдтэеэ зэбсэггүй байhан тула гараараа малтажа абаhан байха юм.

Суулга нютагта иимэ яhанууд хоёрдохёо олдоо. Нёдондо 5-дахи классай hурагша Гуроракшеев Батоцырен Сулхара голой hаба соохоо нэгэ тон томо эбэр олоо hэн. Тэрэнь зубр-бизоной эбэр гэжэ музейн хүдэлмэрилэгшэд тодоруулаа бэлэй. Энэ амитан 15—20 мянган жэлэй саада тээ манай Байгал шадар амидардаг байгаа гэхэ. Тэрэ эбэр мүнөө республикын хизаар ороноо шэнжэлхэ М. Н. Хангаловай нэрэмжэтэ музейдэ табяатай.

Республикымнай, тэрэ тоодо Мухаршэбэрэй газар дайда, нютаг нугада элдэб янзын эртэ урда сагай амитадай араг яhан олдодог байна.

Алташада олдоhон араг яhан нилээд hонирхолтой зүйл. Тэрэнэй бэдэрэлгые саашань үргэлжэлүүлээ hаа, бүришье hонирхолтой hэн ха.

Б. Цыренов, географиин багша.

Мухаршэбэр.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни, пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, информации—35-14, культуры—34-05, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00701. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5920.